

**2024-2025-NJI OKUW ÝYLYNDA UMUMY
BILIM MEKDEPLERINIŇ**

11-NJY SYNP

OKUWÇYLARY ÜÇIN

GEOGRAFIÝA

**PREDMETINDEN JEMLEÝJI
ATTESTASIÝASANY GEÇIRMEK ÜÇIN
METODIK TEKLIP WE MATERIALLAR**

**SAYLOW
PREDMETLERI**

2024-2025-nji okuw ýylynda umum orta bilim berýän mekdepleriniň 11-nji synp okuwçylary üçin geografiýa predmetinden jemleýji barlag synagyny geçirmek boýunça spesifikasiýasy

Düzüji: Awezow Muhridin Maksut ogly – Geografiýa ylymlary boýunça filosofiýa doktory (PhD), Mürze Ulugbek adyndaky ÖZMU Tebigy geografiýa kafedrasynyň dosenti.

Syn ýazan: Hojiýewa Maýram Taşpolatowna – Respublikan tälim merkeziniň Tebigat ylymlary bölüminiň başlygy.

ÖZBEGISTAN RESPUBLIKASYNYŇ MEKDEBE ÇENLI WE MEKDEP BILIMI MINISTRIGINIŇ 2025-nji ýyl 20-nji fewraldaky “2024/2025-nji okuw ýylynda umumy orta bilim berýän mekdeplerinde okuwçylaryň jemleýji döwlet attestasiýasyny guramak we geçirmek baradaky” 65-nji sanly buýrugy.

Okuwçylaryň geografiýa predmetinden alan bilim, başarnyk we gönükmelerini anyklamak üçin 2024–2025-nji okuw ýylynda 11-nji synplarda jemleýji barlag synagy ýazuw şekilde geçirilýär.

I. 11-nji synplarda Geografiýa predmetinden jemleýji attestasiýa wariantynyň düzülişi.

Synag işiniň her bir warianty şekli we kynlyk derejesi dürli bolan 20 sany ýumuşy öz içine alýar (5-nji tablisa).

1-nji bölek 17 sany gysga jogaply ýumuşdan düzülen. Munda jogap bir ýa-da bar bolan san birligi, basma harp bilen ýazylan söz ýa-da laýyklaşdyrylan tablisa görnüşinde berilmeli.

2-nji bölek giňeldilen jogaply 3 sany ýumuşy öz içine alýar, olarda berlen geografik ýumuş (meselä)niň çözüwini esaslap, hödürläp bilmeli.

Her bir synag biletiniň sorag we ýumuşlary geografiýa predmeti boýunça umumy orta tälimiň 7-10-njy synplaryň mowzuglaryny öz içine alýar. Şeýle hem, hödürlemede bilmäge degişli soraglar, peýdalanmaklyga we pikir ýöretmeklige degişli ýumuşlar boýunça bahalamak kriteriýalary getirilen.

Biletde okuwça 20 sany sorag berilýär. Soraglaryň 5 sanysy bilmek, 13 sanysy peýdalanmaklyga, 2 sanysy pikir ýöretme başarnyklaryny bahalamaga degişli. Ýumuşlara jogap bermek üçin 120 minut wagt berilýär.

Okuwçylaryň ýazuw işleri geografiýa predmetinden 100 bal esasynda bahalanýar:

- 0 – 29% – “kanagatlanarsyz”;
- 30–65% – “kanagatlanarly”;
- 66–85% – “gowy”;
- 86–100% – “örän gowy”

Jogaplar listini doldurmak şertleri:

laýyklygy anyklamaga degişli ýumuşlarda her bir boş öýjüge diňe bir harp (basma harpda) ýa-da san artykmaç belgilersiz ýazylmaly, eger şeýle bolmasa 0 bal goýulýar;

gysga jogaply ýumuşlaryň jogaplary diňe sanlarda ýa-da basma harplarda ýazylmaly, eger şeýle bolmasa 0 bal goýulýar, munda hem her bir öýjüge bir sany simwol ýazylmaly;

giňeldilen jogaply ýumuşlar aýratyn jogap listine ýazylýar we bahalaýan ylym ekspertleri tarapyndan bellenen kriteriýalar esasynda barlanýar. Her bir ýumuş üçin doly bahalamak kriteriýalary berlen bolup, onda her bir bal(noldan maksimal bala çenli) nähili ýagdaýda goýulýanlygy anyk görkezilýär;

her bir ýumuş üçin bellenen baldan ýokary bal goýmaklyga ýol goýulmaýar.

1-nji tablisa

Synag materiýallarynyň bölekler boýunça paýlanyşy

Bölek	Ýumuşlaryň sany	Tebigy geografiýa	Sosial-ykdysady geografiýa	Ýumuşyň şekli	Tebigy geografiýa	Sosial-ykdysady geografiýa	Bölegiň uluşy %
1-nji bölek	17	9	8	Gysga jogaply	36	32	68%
2-nji bölek	3	2	1	Doly jogaby getirilen	20	12	32%
Jemi	20	11	9		56	44	100

2-nji tablisa

Mazmun ugurlary boýunça ýumuşlaryň paýlanyşy

Mazmun pudagy	Ýumuşlaryň sany	Ýumuşlaryň göterimi	Gysga jogaply baly	Doly jogaply baly	Jemi bal
Tebigy geografiýanyň başlangyç kursy	1	5	4		4
Geografik gabyk we geografik kartalar	2	10	4/8		8
Dünýä okeany we okeanlaryň tebigaty	1	5	4		4
Materikleriň tebigaty	2	10	4/8		8
Orta Aziýanyň tebigy geografiýasy	1	5	4		4
Özbekistanyň tebigy geografiýasy	2	10	4/8		8
Özbekistanyň hojalygynyň umumy häsiýetnamasy	1	5	4		4
Özbekistanyň ykdysady raýonlary (welaýatlary)	2	10	4/8		8
Dünýä hojalygynyň umumy häsiýetnamasy	2	10	4/8		8
Dünýäniň regional häsiýetnamasy	3	15	4/12		12

Kartografik ýumuş(ýazma)	1	5		8	8
Tebigy geografiýa degişli mesele(ýazma)	1	5		12	12
Sosial-ykdysady geografiýa degişli mesele (ýazma)	1	5		12	12
Jemi:	20	100	68	32	100

*3-nji tablisa
Bahalanýan başarnyklaryň paýlanyşy*

Predmet	Bilmek	Peýdalanmak	Pikir ýöretme
Tebigy geografiýa	3	7	1
Ykdysady-sosial geografiýa	2	6	1
Jemi	5	13	2

B-bilmek, reproduktiv derejedäki ýumuşlaryň mazmuny okuwçylar tarapyndan okuw materialy gaýta işlenmezden, olaryň ýat ukybyny anyklaýan, kanunyýetler, häsiýetler, düşünje we adalgalaryň manysyny bilmek, *ýatda saklamak we tanamak, adaty ýagdaýlarda* peýdalanmaklyga garadylan.

Q-peýdalanmak, produktiw okuw ýumuşlary – okuwçylardan öwrenilen mowzuga degişli kanun we kanunyýetleri, berlen ýumuşlara laýyk usullary saýlamak, analizlemek, deňeşdirmek, derňemek, *bir näçe kanun we kanunyýetleri* bir wagtda peýdalanyp, jemlemek we netije çykarmagy talap edýär.

M-pikirlenmek intellektual derejedäki ýumuşlar, özleşdirilen bilim, başarnyk we gönükmelerini *nütanys ýagdaýlarda* peýdalanmak, analizlemek, sintezlemek, deňeşdirip derňemegi, kanun we kanunyýetleri peýdalanyp, umumylaşdyrmagy talap edýär.

4-nji tablisa
Synag materiallary ballarynyň paýlanyşy

	Gysga jogaply bal/sany	Doly çözüwli	Pikirlenme Doly çözüwli	Jemi
Tebigy geografiýa	36 bal / 9	8 bal / 1	12 bal / 1	56 bal
Sosial-ykdysady geografiýa	32 bal / 8		12 bal / 1	44 bal
Jemi:	68 bal / 17	8 bal / 1	24 bal / 2	100 bal

5-nji tablisa
Ýumuşlarda bahalanýan başarnyklar

T/s	Bölümiň ady	Bahalanýan başarnyklar	Başarnyk derejesi	Ýumuşyň şekli	Bal	Böle k
1-nji bölek						
1	Tebigy geografiýanyň başlangyç kursy	Dürli tebigy geografik adalgalar ýada olara mahsus aýratynlyklary anyklaýar	B	Gysga jogaply	4	I

2	Geografik gabyk we geografik kartalar	Geografik kartalar, geografik gabygyn düzüm bölekleri we tebigat komponentleriniň özüne mahsus aýratynlyklaryny, meñzeş we tapawutly taraplaryny aýyryp bilýär	Q	Gysga jogaply Laýyklygy saýlamak <table border="1"> <tr> <td>I</td> <td>II</td> <td>III</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> </tr> </table>	I	II	III	A	B	C	4	I		
I	II	III												
A	B	C												
3	Dünýä hojalygynyň umumy beýany	Dünýä ilyaty, onuň ýerleşişine mahsus geografik we demografik aýratynlyklaryny özara laýyklaşdyryp bilýär	U	Gysga jogaply Laýyklygy saýlamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
4	Dünýä okeany we okeanlaryň tebigaty	Dünýä okeany we onuň böleklerine mahsus aýratynlyklary tapawutlandyryp, laýyklyk bilýär	U	Gysga jogaply Laýyklygy saýlamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
5	Özbeğistanyň ykdysady raýonlary (welaýatlary)	Özbeğistanyň ykdysady raýonlary (welaýatlary) nyň geografik aýratynlyklaryny düşündirip bilýär.	B	Gysga jogaply	4	I								
6	Özbeğistan hojalygynyň umumy beýany	Özbeğistanyň ykdysady-sosial geografiýasyna degişli maglumatlary anyklaýar we analizläp bilýär	U	Gysga jogaply	4	I								

7	Orta Aziýanyň tebigy geografiýasy	Orta Aziýa tebigatynyň aýratynlyklary, oňa täsir edýän faktorlary analizläp bilýär, ölkeleriň tebigy geografik aýratynlyklaryny anyklaýar	U	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
8	Dünýäniň regional beýany	Dünýäniň dürli regionlardaky döwletleriň aýratynlyklaryny anyklaýar hem de analizläp bilýär.	Q	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
9	Dünýäniň Regional beýany	Dünýä döwletleriniň ilaty, hojalygy we şäherlerine mahsus aýratynlyklaryny anyklaýar	B	Gysga jogaply	4	I								
10	Dünýä hojalygynyň umumy beýany	Dünýä hojalygynyň pudaklary, olaryň aýratynlyklaryny özara laýyklaýar we düşündirip bilýär	U	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
11	Özbeğistanyň ykdysady raýonlary(welaýatlary)	Özbeğistanyň ykdysady raýonlary ýada welaýatlaryna degişli maglumatlary anyklap, onuň bilen bagly aýratynlyklary düşündirip bilýär.	U	Gysga jogaply	4	I								

12	Materiklerin tebigaty	Materiklerin tebigatynyň aýratynlyklary, olarda ýüze çykýan üýtgemeleri deňeşdirýär we derňeýär	U	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
13	Geografik gabyk we geografik kartalar	Geografik gabyk ýada geografik kartalaryň özüne mahsus aýratynlyklaryny tapýar	B	Gysga jogaply	4	I								
14	Dünýäniň regional beýany	Dünýäniň döwletleri we olardaky geografik obýektleri özara laýyklaşdyryp bilýär.	U	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> <td>D</td> </tr> </table>	1	2	3	4	A	B	C	D	4	I
1	2	3	4											
A	B	C	D											
15	Özbeğistanyň tebigy geografiýasy	Özbeğistanyň tebigy şerti hemde tebigy geografik okruglaryň aýratynlyklaryny analizleýär we dogry netijeler çykaryp bilýär.	U	Gysga jogaply Laýyklygy anyklamak <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>B</td> <td>C</td> </tr> </table>	1	2	3	A	B	C	4	I		
1	2	3												
A	B	C												
16	Materiklerin we okeanlaryň tebigaty	Materikler we okeanlar tebigatynyň aýratynlyklary boýunça birnäçe topara bölüp bilýär.	U	Gysga jogaply	4	I								

17	Özbekistanyň tebigy geografiýasy	Özbekistanyň tebigatynyň aýratynlyklaryny anyklaýar	B	Gysga jogaply	4	I
2-nji bölek						
18	Kartografik ýumuş	Berlen karta (ýada karta-shema)dan geografik kanunlary anyklaýar, olary sintezleýär, maglumatlary derňäp deňeşdirýär.	U	Doly çözüwli	8	II
19	Tebigy geografiýa degişli mesele (ýazma)	Tebigy geografiýa degişli kanunlary aňladýan meseläni çözüär, ondaky kanunlary düşündirýär we degişli netije çykaryp bilýär	P	Doly çözüwli	12	II
20	Sosial-ykdysady geografiýa degişli mesele (ýazma)	Sosial-ykdysady geografiýa degişli mazmuny aňladýan meseläni çözüär, ondaky aýratynlyklary düşündirýär we degişli netije çykaryp bilýär	P	Doly çözüwli	12	II

**Geografiya predmetinden esasy peydalanmak uchun hodorlenyan
edebiyatlaryn sanawy:**

1. Gulyamow P.N., Kurbanliyazow R., Awezow M.M., Saidowa N.P. Tebigy geografiya باشlangıç kursy. –T.: “MITTI YULDUZ”, 2020.

2. Soatow A., Abdulkosimow A., Mirakmalow M. Geografiya (Materiklerin we ummanlaryn tebigy geografiyasi). 6-synp uchun okuw kitaby. –T.: “O‘qituvchi” NMIU, 2017.

3. Gulomow P., Wahobow H., Baratow P., Mamatkulow M. Geografiya (Orta Aziyawe O‘zbekistanyn tebigy geografiyasi). 7-synp uchun okuw kitaby. –T.: “O‘qituvchi” NMIU, 2017.

4. Musaýew P., Musaýew J. Geografiya (O‘zbekistanyn ykdysady we sosial geografiyasi). 8-synp uchun okuw kitaby. –T.: “Sharq” NMIU, 2019.

5. Kaýumow A., Safarow I., Tillaboýewa M., Fedorko W. Geografiya (Dunyaniñ sosial-ykdysady geografiyasi). 9-synp uchun okuw kitaby. –T.: “O‘zbekiston”, 2019.

6. Fedorko W., Safarowa N., Ismatow J., Nazaraliyewa E. Geografiya (Dunyaniñ sosial-ykdysady geografiyasi). 10-synp uchun okuw kitaby. –T.: “Respublika ta’lim markazi”, 2022.

7. Mirakmalow M.T., Awezow M.M., Nazaraliyewa E.Y. Tebigy geografiyadan amaly ishler. –T.: “Fan va texnologiya”, 2015.

8. Awezow M.M., Mirakmalow M.T. Geografiya predmetinden amaly ishler. –T.: “Donishmand ziyosi”, 2022.

9. Atlaslar (7-9-10-synplar uchun). –T.: O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi huzuridagi Kadastr agentligi, 2022-2023.

1. Tebigy geografiýa başlangyç kursy

1. Demirgazyk we Günorta polýuslary birleşdiriji, Ýeriň üstünden geçirilýän ýarym töwerek çyzyklar ...lar diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

2. Ýeriň içki güýçleriniň täsirinde Ýer gabygynda ýüze çykýan süýşme, ýarylma, göterilme, çökme, bükülme ýaly hereketlerine ... hereketler diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

3. Okean we deňizlerde suwdan göterilip duran we hemme tarapy suw bilen gurşalan kiçiräk gury ýer ...diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

4. Ýeriň ýüzüne akyp çykýan gaýnap duran suwuk madda lawa diýilýär. Lawa ýuwaşlyk bilen sowap, depe we daglary emele getirýär. Beýle depe we daglar ... diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Gury ýerdäki klimaty, topraklary, ösümlük we haýwanat dünýäsi bir-birinden tapawutlanýan iri tebigy kompleksler diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Şol ýerdäki aralygyň çyzgyda we kartada teswirlenende näçe esse kiçeldilendigini görkezýän drob sana ...diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

7. Özüniň duran ýerini gorizontyň taraplaryna görä kesgitlemek ...diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Okeanlaryň, deňizleriňwe kölleriň iki sany uly bölegini birleşdirip durýan suwly dar ýoda ... diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürüp galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--

9. mineral baýlyklara demir rudalary we reňkli metall rudalary girýär. Nokatlaryň ornunda düşürüp galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--

10. Deňiz we okeanlaryň çuňlугy ... esbaby bilen ölçenýär. Nokatlaryň ornunda düşürüp galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--

2. Geografik gabyk we geografik kartalar (Ulanmak)

1. Kaýnozoy erasynyň döwürlerini gadymkysyndan häzirkisine çenli (I → II → III) tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) Antropogen döwri
- B) Paleogen döwri
- C) Neogen döwri

I		II		III	
---	--	----	--	-----	--

2. Paleozoy erasynyň döwürlerini gadymkysyndan ýaşyna çenli (I → II → III) tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) Silur döwri
- B) Daşkömür döwri
- C) Ordowik döwri

I		II		III	
---	--	----	--	-----	--

3. Geografik gabygyň düzümine girýän gabyklary Ýeriň merkezine iň ýakynyndan uzagyna seredip (I → II → III → IV) tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) Atmosfera
- B) Litosfera
- C) Gidrosfera
- D) Biosfera

I		II		III		IV	
---	--	----	--	-----	--	----	--

4. Aşakdaky berlen sanly masştablar (A, B, C, D) y atly masştablaryň hatary (I, II, III, IV) bilen özara laýyklaşdyryň.

A) 1: 44 000 000	I) 1 sm de 44 m
B) 1: 4 400	II) 1 sm de 4400 m
C) 1: 440 000	III) 1 sm de 44 km
D) 1: 4 400 000	IV) 1 sm de 440 km

I		II		III		IV	
---	--	----	--	-----	--	----	--

5. Berlen sanly we atly

masşablary irisinden maýdasyna çenli (I → II → III → IV) tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) 1: 55 000 000
- B) 1 sm de 100 m
- C) 1: 6 600 000
- D) 1 sm de 700 m

I		II		III		IV	
---	--	----	--	-----	--	----	--

6. Ýeriň ýüzünde şu wagta çenli anyklyanan dag ýygirtlanma başgaçaklaryny gadymkysyndan iň soňky ýüze çykanyna çenli (I → II → III → IV → V) tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) Mezozoý
- B) Kaledon
- C) Alp
- D) Baýkal
- E) Gersin

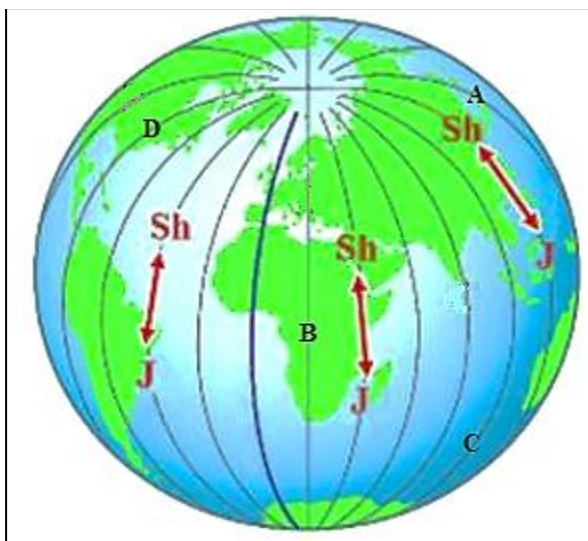
I		II		III		IV		V	
---	--	----	--	-----	--	----	--	---	--

7. Ýeriň geologik geçmişinde ýüze çykan dag ýygirtlanma başgaçaklaryny iň ýaşyn (I) dan gadymkysy (V) na çenli tertip bilen ýerleşdiriň.

- A) Mezozoý
- B) Kaledon
- C) Alp
- D) Baýkal
- E) Gersin

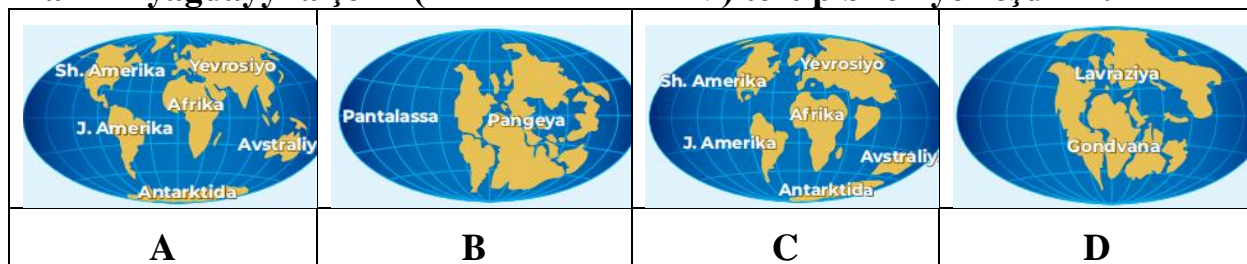
I		II		III		IV		V	
---	--	----	--	-----	--	----	--	---	--

8. Aşakdaky suratdan A, B, C, D harplar bilen belgilenen meridianlary Baş meridiandan iň uzakda ýerleşen (1) den ýakynyna tarap (4) tertip bilen ýerleşdiriň.

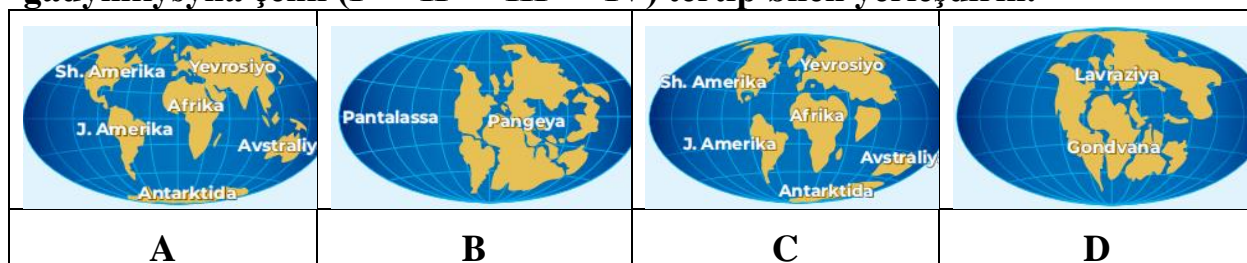
1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Aşakdaky materikleriň süýşmesini wagtlary boýunça gadymkysyndan häzirki ýagdaýyna çenli (I → II → III → IV) tertip bilen ýerleşdiriň.

I		II		III		IV	
---	--	----	--	-----	--	----	--

10. Aşakdaky materikleriň süýşmesini wagtlary boýunça häzirkisinden gadymkysyna çenli (I → II → III → IV) tertip bilen ýerleşdiriň.

I		II		III		IV	
---	--	----	--	-----	--	----	--

3. Dünýä hojalygynyň umumy beýany (Ulanmak)

1. Aşakda berlen döwletleri we olaryň ilatynyň dykzylygyna görä dünýäde tutýan ornuny özara laýyklaşdyryň.

- 1) Singapur
 - 2) Monako
 - 3) Bahraýn
 - 4) Watikan
- A) 1-orun B) 3-orun C) 2-orun D) 4-orun

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Aşakda berlen döwletler we olaryň etnik aýratynlyklaryny özara laýyklaşdyryň.

- 1) Köp milletli
- 2) Bir millet başgalaryna görä uly agrama eýe bolan
- 3) Bir milletli
- 4) Gelip çykyşy bir-birine ýakyn milletlerden ybarat.

A) Fransiya B) Islandiya C) Indoneziya D) Pakistan

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Aşakda berlen döwletler we olara mahsus demografik aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

- 1) Depopulyasiya
- 2) Demografik partlama

A) Bolgariya B) Nigeriya C) Italiya D) Efiopiya

1	2

4. Aşakda berlen materikler (1, 2, 3, 4) we dünýä ilaty (2020-nj ýyl halatyna görä)ny olara mahsus ülüşleri bilen (A, B, C, D)özara laýyklaşdyryň.

- 1) Aziya
- 2) Amerika
- 3) Afrika
- 4) Ýewropa

A) 17,2% B) 13,2% C) 59,5% D) 9,6%

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

5. Aşakda berlen ýergilikli dinler we olara sygynýanlaryň esasy bölegi ýaýran ýurtlary özara laýyklaşdyryň.

- 1) Sintoizm
- 2) Daosizm
- 3) Sikhizm
- 4) Iudaizm

A) Hindistan B) Ýaponiya C) ABŞ D) Hytaý

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6. Aşakda berlen dinler we olaryň ýaýran çäklerini özara laýyklaşdyryň.

- 1) Buddizm
- 2) Katolik
- 3) Prawoslaw
- 4) Yslam

A) Demirgazyk Afrika B) Günorta Amerika
C) Günorta-gündogar Aziya D) Demirgazyk Aziya

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7. Aşakda berlen döwletleri olaryň urbanizasiýalaşanlyk görkezgiçleri bilen özara laýyklaşdyryň.

- 1) Ýokary derejede urbanizasiýalaşan (75% den artyk)
- 2) Orta derejede urbanizasiýalaşan (50% den 75% çenli)
- 3) Pes derejede urbanizasiýalaşan (50% den kem)

A) Peru B) Müsür C) Belgiya

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

8. Aşakda getirilen jynslar we olaryň ýaýran regionlaryny bir-birine laýyklaşdyryň.

1) negroid	A) Demirgazyk Afrika we Amerika
2) mongoloid	B) Okeaniya we Awstraliya
3) ýewropoid	C) Merkezi we Günorta Afrika
4) awstraloid	D) Gündogar we Günorta-gündogar Aziya

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Aşakda berlen diller we olardan döwlet dili statusy sypatynda peýdalanýan döwletleri özara laýyklaşdyryň.

1) Ispan	A) Braziliya
2) Nemis	B) Argentina
3) Portugal	C) Awstriya
4) Iňlis	D) Kanada

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Ýurtlar we olaryň tebigy köpeliş görkezijileri(her 1000 adama görä)ni özara laýyklaşdyryň.

1) Niger	A) 10-20 adam
2) Müsür	B) 30-40 adam
3) Gazagystan	C) 20-30 adam
4) Fransiya	D) 0-10 adam

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4. Dünýä okeany we okeanlaryň tebigaty (Ulanmak)

1. Aşakda berlen deňizleri olaryň ýerleşen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) Karib 2) Barens 3) Gyzyl 4) Filippin	A) Atlantika okeany B) Ýuwaş okean C) Demirgazyk Buzly okean D) Hindi okeany
--	---

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Aşakda berlen adalary olaryň ýerleşen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) Meksika 2) Alýaska 3) Bengaliýa	A) Hindi okeany B) Atlantika okeany C) Ýuwaş okeany
--	---

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

3. Aşakda berlen adalary olaryň ýerleşen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) Gibraltar 2) Şelihow 3) Mozambik 4) Gara derwezesi	A) Hindi okeany B) Atlantika okeany C) Ýuwaş okean D) Demirgazyk Buzly okeany
--	--

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4. Aşakda berlen adalary olaryň ýerleşen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) Kuba adasy 2) Gawaý adalary 3) Madagaskar adasy 4) Sewernaýa Zemlýa adasy	A) Hindi okeany B) Atlantika okeany C) Demirgazyk Buzly okeany D) Ýuwaş okean
---	--

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

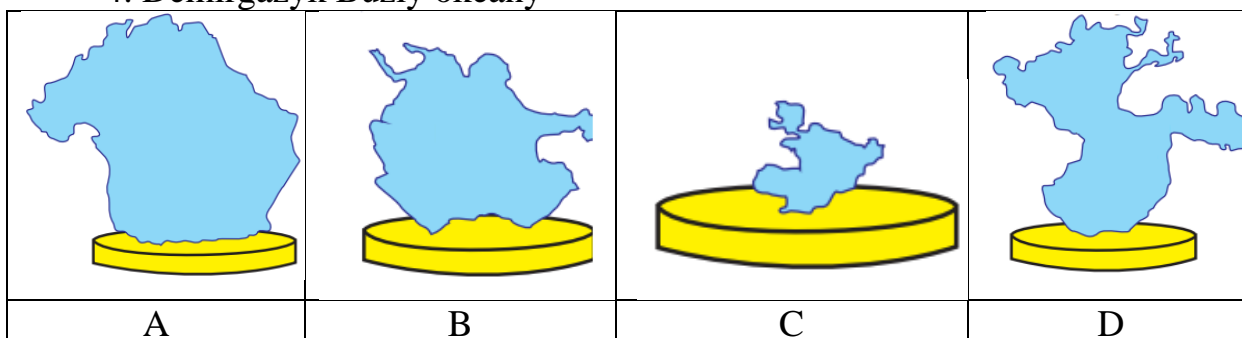
5. Aşakda berlen syýahatçylaryň atlaryny olaryň öwrenen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) B. Diaş	A) Hindi okeany
2) I. Kruzenşteren	B) Atlantika okeany
3) A. Tasman	C) Ýuwaş okean
4) N. Nordenşeld	D) Demirgazyk Buzly okeany

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6. Aşakda getirilen okeanlaryň atlary (1, 2, 3, 4)ny olaryň karta-shemalary (A, B, C, D) bilen laýyklaşdyryň.

1. Hindi okeany
2. Ýuwaş okean
3. Atlantika okeany
4. Demirgazyk Buzly okeany

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7. Aşakda getirilen okean akymlary (1, 2, 3, 4) ny olaryň hereketlenýän okeanlarynyň atlary (A, B, C, D) bilen laýyklaşdyryň.

1. Kuraziýa	A. Hindi okeany
2. Somali	B. Ýuwaş okean
3. Transarktika	C. Atlantika okeany
4. Golfstrim	D. Demirgazyk Buzly okeany

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8. Aşakda berlen deňiz we bogazlary olaryň ýerleşen okeanlary bilen laýyklaşdyryň.

1) Meksika goltugy	A) Ýuwaş okean
2) Bering deňzi	B) Demirgazyk Buzly okeany
3) Mozambik bogazy	C) Atlantika okeany
4) Gara deňzi	D) Hindi okeany

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Aşakda berlen deňizleri we goltuklary olaryň ýerleşen okeanlarynyň atlary bilen laýyklaşdyryň.

Okeanlaryň ady	Deňiz we goltuklaryň ady
1) Demirgazyk Buzly okeany	A) Bengaliýa goltugy
2) Hindi okeany	B) Biskaý goltugy
3) Atlantika okeany	C) Gündogar Sibir deňzi
4) Ýuwaş okean	D) Alýaska goltugy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Aşakda berlen derýalary olaryň ýerleşen okean basseýnleriniň atlary bilen laýyklaşdyryň.

Okean basseýnleri		Derýalaryň atlary	
1	Demirgazyk Buzly okeany	A	Brahmaputra derýasy
2	Hindi okeany	B	Ýanszy derýasy
3	Atlantika okeany	C	Lena derýasy
4	Ýuwaş okean	D	Dunaý derýasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

5. Özbekistanyň ykdysady raýonlary (welaýatlary) (Bilmek)

1. Myrzaçöl ykdysady raýonynyň düzümine girýän welaýatlaryň adyny anyklaň.

1. Kaşkaderýa 2. Jyzzah 3. Horezm 4. Andyjan 5. Samarkant
6. Nowaýy 7. Surhanderýa 8. Fergana 9. Syrderýa 10. Buhara

--	--

2. Günorta ykdysady raýonyň düzümine girýän welaýatlaryň adyny anyklaň.

1. . Kaşkaderýa 2. Jyzzah 3. Horezm 4. Andyjan 5. Samarkant

6. Nowaýy 7. Surhanderýa 8. Fargana 9. Syrderýa 10. Buhara

--	--

3. Aşaky Amyderýa ykdysady raýonynyň düzümine girýän adminstratiw birlikleriň adyny anyklaň.

1. Kaşkaderýa 2. Jyzzah 3. Surhanderýa 4. Andyjan 5. Samarkant

6. Nowaýy 7. Horezm 8. Syrderýa 9. Garagalpagystan Respublikasy

--	--

4. Berlenleriň arasyndan Zerewşan ykdysady raýonynyň düzümine girýän şäherleriň adyny anyklaň.

1. Karşy 2. Jyzzah 3. Üçkuduk 4. Andyjan 5. Samarkant

6. Nowaýy 7. Dänew 8. Syrderýa 9. Kettekorgan 10. Pop

--	--	--

5. Zerewşan ykdysady raýonynyň düzümine girýän şäherleriň atларыny anyklaň.

1. Karşy 2. Jyzzah 3. Nurabat 4. Andyjan 5. Samarkant

6. Nowaýy 7. Surhanderýa 8. Syrderýa 9. Gozgon

--	--	--	--

6. Fergana ykdysady raýonynyň düzümine girýän şäherleriň adyny anyklaň.

1. Angren 2. Ürgenç 3. Asaka 4. Şährisabz 5. Gülistan

6. Zerewşan 7. Namangan 8. Gallaorol 9. Margilan

--	--	--

7. Myrzaçöl ykdysady raýonynyň düzümine girýän şäher/kiçi şäherleriň atларыny anyklaň.

1. Angren 2. Ürgenç 3. Zamin 4. Şährisabz 5. Gülistan

6. Zerewşan 7. Namangan 8. Gallaorol 9. Margilan

--	--	--

8. Aşakdakylaryň arasyndan Myrzaçöl ykdysady raýonynyň çäginde ýerleşen peýdaly gazylma känlerini saýlaň.

1. Muruntaw 2. Çimýan 3. Kuýtoş 4. Garawulbazar 5. Zarmitan

6. Marjanbulak 7. Gazly 8. Inçejik 9. Garadaş 10. Kogon

--	--	--

9. Berlenleriň arasyndan Garagalpagystan Respublikasynyň çäginde ýerleşen obýektleri saýlaň.

1. Nowaýy kân metallurgiýa zawody
2. Şahrihon gidroelektrostansiýasy
3. Tahyýadaş gidrouzeli
4. Goňyrat soda zawody
5. Gülistan ýag-ekstraksiýa zawody
6. Altyaryk nebiti gaýta işleýän zawody
7. Pop rezina zawody
8. Hojeli çüýşe zawody

--	--	--

10. Berlenleriň arasyndan Fergana ykdysady raýonynyň çäginde ýerleşen obýektleri saýlaň.

1. Nowaýy kân metallurgiýa zawody
2. Şahrihon gidroelektrostansiýasy
3. Tahyýadaş gidrouzeli
4. Goňurat soda zawody
5. Gülistan ýag-ekstraksiýa zawody
6. Altyaryk nebiti gaýta işleýän zawody
7. Pop rezina zawody
8. Hojeli çüýşe zawody

--	--	--

6. Özbegistanyň hojalygynyň umumy sypatlandyrmasy (Ulanmak)

1. Aşakda berlen Özbegistandaky elektrostansiýalaryň arasyndan gidroelektrostansiýalary saýlaň.

1. Talimarjan 2. Angren 3. Tahyýadaş 4. Gazalkent 5. Fergana 6. Çarwak 7. Üçkorgan 8. Nowaýy

--	--	--

2. Aşakda berlen Özbegistandaky kânleriň arasyndan kömür gazyp alynýanlaryny saýlaň.

1. Muruntaw 2. Günorta Olamuşuk 3. Ahangaran 4. Şargun
5. Marjanbulak 6. Baýsun 7. Tebinbulak 8. Orkutsoý

--	--	--

3. Aşakda berlen Özbekistandaky kánleriň arasyndan altyn gazyp alynýanlaryny saýlaň.

1. Muruntaw 2. Günort a Olamuşuk 3. Ahangaran 4. Şargun
5. Marjanbulak 6. Baýsun 7. Tebinbulak 8. Orkutsoý 9.

Kukpatas

--	--	--

4. Aşakda berlen Özbekistandaky kánleriň arasyndan mis gazyp alynýanlaryny saýlaň.

1. Muruntaw 2. Dalneýe 3. Ahangaran 4. Okjar 5.
Galmykkyr 6. Baýsun 7. Akbaş 8. Uçgyzyl 9. Saryçeku 10. Kukdumalak

--	--	--

5. Berlen adminstratiw-territorial birlikleriň arasyndan Özbekistandaky ilatyň dykzlygy 300-600 adam/kw.km i düzýän welaýatlary anyklaň.

1. Horezm 2. Fergana 3. Jyzzah 4. Samarkant
5. Nowaýy 6. Buhara 7. Surhanderya 8. Kaşkaderya

--	--	--

6. Aşakda berlen Özbekistandaky şäherleriň arasyndan ýeňil senagat merkezlerini saýlaň.

1. Buhara 2. Karşy 3. Şährisabz 4. Samarkant 5. Jyzzah 6.
Gülstan 7. Kokan 8. Margilan

--	--	--

7. Aşakda berlen Özbekistandaky regionlaryň arasyndan nebit-gazly regionlaryň atlary dogry görkezilenlerini saýlaň.

1. Buhara-Hywa 2. Karşy-Nowaýy 3. Şährisabz-Samarkant
4. Fergana 5. Jyzzah 6. Surhanderya 7. Günorta-günbatar Hysar

--	--	--	--

8. Aşakda berlen Özbekistandaky ýangyç peýdaly gazlymalary kánleriniň arasyndan tebigy gaz kánlerini saýlap görkeziň.

1. Üçgyr 2. Angren 3. Garawulbazar 4. Adamdaş
5. Honjiza 6. Almalyk 7. Şortan 8. Gökumalak

--	--	--

9. Aşakda berlen welaýatlaryň arasyndan köp mukdarda şaly öndürýän welaýatlary saýlaň.

1. Syrderya 2. Surhanderya 3. Horezm 4. Jyzzah 5. Fergana
6. Nowaýy 7. Daşkent 8. Kaşkaderya

--	--	--

10. Aşakda getirilenleriň arasyndan töwereginde gök-önüm ösdürüp ýetişdirýän, kartoşka ýetişdirýän we bakja ekinleri uly meýdany eýeleýän şäherleri saýlaň.

1. Syrderýa 2. Samarkant 3. Hywa 4. Andyjan
5. Fergana 6. Nowaýy 7. Daşkent 8. Karşy

--	--	--

7. Orta Aziýanyň tebigy geografiýasy (Ulanmak)

1. Orta Aziýa ülkesindäki geografik obýektler we olaryň aýratynlyklaryny laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Aýratynlyklar	
1	Mugojar	A	Aral we Kaspiý deňizleriniň aralygynda ýerleşen
2	Sawir	B	Kaspiý deňziniň gündogar kenarlarynda ýerleşen ýarymada
3	Ustýurt	C	Orta Aziýanyň demirgazyk-günbatarynda ýerleşen dag gerşi
4	Mangyşlak	D	Orta Aziýa ülkesiniň gündogar nokady

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Orta Aziýa ülkesindäki suw howdanlary we olary emele getiren derýalary laýyklaşdyryň.

Suw howdanlary		Derýalar	
1	Tohtagul	A	Zerewşan
2	Düýebogaz	B	Syrderýa
3	Kuýimozor	C	Ahangaran
4	Kaýrokkum	D	Naryn

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Orta Aziýa ülkesindäki çöller we olaryň görnüşlerini özara laýyklaşdyryň.

Çöllerin ady		Çölün görnüşleri	
1	Badhyz çöli	A	Çägeli-çöller
2	Garagum	B	Daşly (gipsli) çöller
3	Betpakdala	C	Lýossly (efemer) çöller

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

4. Orta Aziýa ülkesiniň gyraky nokatlary (1, 2, 3, 4)ny degişli gorizontyň taraplary (A, B, C, D) bilen özara laýyklaşdyryň.

Gyraky nokatlaryň ady		Gorizontyň taraplary	
1	Gara Irtyş derýasy	A	Demirgazyk
2	Aýirtow	B	Günbatar
3	Nişapur dagy	C	Gündogar
4	Tubkaragaý burny	D	Günorta

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

5. Orta Aziýa ülkesindäki daglar we olaryň piklerini özara laýyklaşdyryň.

Daglar		Pikler	
1	Pamir	A	Galaba
2	Hontaňry	B	Tiriçmir
3	Hindukuş	C	Ismoil Samani

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

6. Orta Aziýa çäginin geologik ösüş basgançaklary we olarda amala aşan üýtgeşiklikleri laýyklaşdyryň.

Eralar		Ýüze çykan üýtgemeler	
1	Arxeý	A	Deňiz gaýta süýşüp gelip, daglar gaýta peselen
2	Paleozoý	B	Deňiz aşagynda bolan we çökündi jynslar toplanan
3	Kaýnozoy	C	Daşkömür we goňur kömür känleri emele gelen
4	Mezozoý	D	Merkezi Gyzylgum daglary göterilen

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7. Orta Aziýa çägindäki känler we olardan gazyp alynýan peýdalay gazylmalaryň atlaryny özara laýyklaşdyryň.

Känler		Peýdalay gazylmalar	
1	Karaganda	A	Nebit
2	Teňiz	B	Daşkömür
3	Akdaş	C	Altyn
4	Muruntow	D	Mermer

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8. Orta Aziýa ülkesindäki derýalar we olaryň doýunmak tipine görä görnüşlerini özara laýyklaşdyryň.

Derýalar		Derýalaryň doýunmak tipine görä görnüşleri	
1	Syrderýa	A	Gar we buzluklaryň eremeginden doýunýan derýalar
2	Zerewşan	B	Möwsümleýin gar we ýagyş suwlaryndan doýunýan derýalar
3	Ahangaran	C	Buzlukwe gar suwlaryndan doýunýan derýalar
4	Murgap	D	Hemişelik we möwsümleýin garlaryň eremeginden doýunýan derýalar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Aşakda getirilen Orta Aziýadaky toprak görnüşlerini hem-de olaryň ýaýran çäklerini özara laýyklaşdyryň.

Toprak görnüşi		Topraklaryň ýaýran çägi	
1	Boz topraklar	A	Derýalaryň gadymky deltalary
2	Külreňk-goňur topraklar	B	Daglaryň eteklerinde hem-de dagöňi çäkleri
3	Takyrlar	C	Gadymky galyndy gyrlary
4	Otluk-alluwiial topraklar	D	Uly derýalaryň deltalary

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Aşakda getirilen tebigy geografik raýonlary olaryň ýerleşen tebigy geografik kiçi ölkelerine özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik kiçi ölkeler		Tebigy geografik raýonlar	
1	Gazagystan	A	ÝokaryAmyderýa jülgesi
		B	Gyzylgum çöli
2	Turan	C	Markaziy Týanşan
		D	Torgay sypa şekilli ülkesi

1	2

8. Dünýäniň regional beýany (Ulanmak)

1. Aşakda berlen ýurtlary olaryň ýerleşen adalary bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Adalar	
1	Fransiýa	A	Sumatra
2	Hindistan	B	Korsika

3	Indoneziya	C	Honsyu
4	Yaponiya	D	Nikobar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Aşakda berlen ýurtlary olara mahsus aýratynlyklar bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	ABŞ	A	Týanşan daglarynda iri buzluklaryň bolmagynyň hasabyna suw-energetika resurslary bilen gowy üpjün edilen
2	Eýran	B	Ilatynyň 60% inden gowragynyparslar şeýle hem, döwletiň çäginde azerbeýjanlar, kurdlar, araplar, türkmenler, ermenler we başga milletler ýaşayar
3	Gyrgyzstan	C	Iri şäherleriniň köpçüligi günbatar we günorta deňiz boýy çäklerinde ýerleşen
4	Türkiye	D	1790-ýyldan bäri her 10 ýylda zygider ilat hasaba alynýar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Aşakda berlen Ýewropa döwletlerini olara mahsus bolan aýratynlyklar bilen laýyklaşdyryň.

Döwletler		Aýratynlyklar	
1	Horwatiya	A	Adada ýerleşen döwlet
2	Çehiya	B	Içki kontinental döwlet
3	Daniya	C	Ýarymadada ýerleşen döwlet
4	Malta	D	Deňizboýy kontinental döwleti

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4. Aşakda berlen Amerika materiginiň döwletleri (1, 2, 3)ni olara mahsus bolan aýratynlyklar (A, B, C) bilen özara laýyklaşdyryň.

Döwletler		Aýratynlyklar	
1	Kolumbiya	A	Adada ýerleşen döwlet
2	Paragway	B	Içki kontinental döwlet
3	Dominika	C	Deňizboýy kontinental döwleti

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

5. Aşakda berlen Aziýa döwletlerini olara mahsus bolan aýratynlyklar bilen laýyklaşdyryň.

Döwletler		Aýratynlyklar	
1	Hytaý	A	Adada ýerleşen döwlet
2	Mongoliýa	B	Içki kontinental döwlet
3	Indoneziýa	C	Ýarymadada ýerleşen döwlet
4	Hindistan	D	Deňizboýy kontinental döwleti

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6. Aşakda berlen ýurtlar we olaryň geografik ornuna görä görnüşlerini dogry laýyklaşdyryň.

Geografik ornuna görä görnüşleri		Döwletler	
1	Ada döwletler	A	Efiopiýa
2	Ýarymada döwletler	B	Kuba
3	Deňizboýy kontinental döwletler	C	Türkiýe
4	Deňize çykmak mümkinçiligi ýok döwletler	D	Russiýa

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7. Aşakda berlen ýurtlar we olaryň geografik ornuna görä görnüşlerini dogry laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik ornuna görä görnüşleri	
A	Çad	1	Ada döwletler
B	Indoneziýa	2	Ýarymada döwletler
C	Eýran	3	Deňizboýy kontinental döwletler
D	Gresiýa	4	Deňize çykmak mümkinçiligi ýok döwletler

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8. Aşakda getirilen ýurtlar we olaryň meýdany ýerleşen adalary özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Adalar	
1	Ýaponiýa	A	Kalimantan
2	ABŞ	B	Kýusýu
3	Indoneziýa	C	Sisiliýa
4	Italiýa	D	Nýufaundlend

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Aşakda getirilen ýurtlary olaryň kenarýakalaryny ýuwup durýan deňizler bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Deňizler	
1	Türkiýe	A	Karib deňzi
2	Meksika	B	Gara deňiz
3	Italiýa	C	Gyzyl deňiz
4	Müsür	D	Adriatika deňzi

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Aşakda getirilen ýurtlary olaryň kenarýakalaryny ýuwup durýan deňizler bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Deňizler	
1	Ýamaýka	A	Karib deňzi
2	Fransiýa	B	Orta deňiz
3	Koreýa Respublikasy	C	Gyzyl deňiz
4	Saudiýa Arabystany	D	Ýapon deňzi

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Dünýäniň regional beýany (Ulanmak)

1. Murgap, Tejen derýalary we “Ahalteke” tohum atlary bilen meşhur Aziýadaky ýurduň adyny ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. 2012-nji ýyldan bäri elektr energiýasyny öndürmek göwrümüne görä dünýäde birinji orny eýeläp gelýän ýurduň adyny ýazyň.

--	--	--	--	--	--

3. Meýdanynyň 97% i 4 sany iri adada ýerleşen Gündogar Aziýa döwletiniň adyny ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Atom elektr stansiýalarynyň ýurtda öndürilýän elektr energiýasy düzümindäki ülüşi diýerli 80% e deň. Bu tarapyndan ... dünýäde birinji orunda durýar. *Nokatlaryň ornunda düşürüp galdyrylan döwletiň adyny ýazyň.*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Iň beýik nokady— beýikligi 6194 metr bolan Denali dag depesi hasaplanan ýurduň adyny ýazyň.

--	--	--

6. Dünýädäki iň iri we gür tokaý massiwleri, iň suwly derýasy bilen meşhur bolan ýurduň adyny ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Katolikleriň sany boýunça Ýewropada birinji orunda durýan ýurduň adyny ýazyň

--	--	--	--	--	--	--

8. Ýüň eksportyboýunça 1-nji orunda durýan, uly şäherleri Adelaida, Pert şäherleri bolan döwletiň adyny ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Bu döwlet köp milletli tropik Afrika döwleti hasaplanyp, ol ýerde 250 den gowrak millet wekilleri ýaşaýar. Olaryň arasynda iň irileri ýoruba, igbo milletleri hasaplanýar. *Tarypy getirilen döwletiň adyny aşakdaky öýjüklere ýazyň.*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. Bu döwletiň kenarlary demirgazykda Demirgazyk Buzly okeany, gündogarda Atlantika okeany, günorta-günbatarda Ýuwaş okean suwlary bilen ýuwulýar. Ýurt meýdanynyň ululygy boýunça dünýäde 2-nji orunda durýar. *Tarypy getirilen döwletiň adyny aşakdaky öýjüklere ýazyň.*

--	--	--	--	--	--	--

10. Dünýä hojalygynyň umumy beýany (Ulanmak)

1. Aşakda berlen ýurtlary olaryň aýratynlyklary bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	Katar	A	Gaz gazyp almak boýunça öňdebaryjy.
2	Niderlandiýa	B	Elektr energiýasyny öndürmek boýunça öňdäki orunda durýar

3	Hytaý	C	Öndürilýän elektr energiýasynyň esasy bölegi ÝESlara dogry gelýär
4	ABŞ	D	Suwuklandyrylan gaz öndürmekde öňdebaryjy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Aşakda berlen ýurtlary olaryň aýratynlyklary bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	Tailand	A	Dünýäniň iň köp mekgejöwen ösdürip ýetişdirýän döwlet
2	Braziliýa	B	Bugdaý ösdürip ýetişdirýän öňdebaryjy döwlet
3	ABŞ	C	Şekergamyş ösdürip ýetişdirmek boýunça dünýäde öňdebaryjy döwlet
4	Hytaý	D	Tebigy kauçuk ýetişdirmekde öňdebaryjy döwlet

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Aşakda berlen ýurtlary olaryň aýratynlyklary bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	Braziliýa	A	Sellýuloza-kagyz senagaty ýurduň demirgazyk regionlarynda ösen
2	Ýaponiýa	B	Awtotransport serişdeleriniň esasy bölegi bioýangyç (etanol)dan peýdalanyp işleýär
3	Portugaliýa	C	Ýewropanyň ýarymadada ýerleşen ýurdy
4	Russiýa	D	Relýefiniň daglylygy oba hojalygy ýerleriniň ýetmezçiligine alyp gelen

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4. Aşakda berlen ýurtlar (1, 2, 3)y olaryň aýratynlyklary(A, B, C) bilen özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	Russiýa	A	Bioýangyç öndürmek boýunça dünýäde ikinji orunda durýar
2	Braziliýa	B	Meýdanynyň ululygyna görä dünýä ýurtlarynyň arasynda 9-njy orny eýeleýär
3	Gazagystan	C	Dünýä ýurtlarynyň arasynda iň uly ýer fonduna eýe

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

5. Aşakda berlen ýurtlary olaryň aýratynlyklary bilen laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Aýratynlyklar	
1	Hindistan	A	Ýurduň meýdanynyň 70% i tekizlikler eýelän
2	Braziliýa	B	Dünýäde jemi içerki önüminiň göwrümüne görä Hytaý we ABŞ dan soň 3-nji orunda durýar
3	Koreýa Respublikasy	C	Iň uly derýalary — Naktongan we Hangan
4	Russiýa	D	Jynsy düzümünde ýewropoidler we mulatlar köpçüligi düzýär

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6. Aşakda berlen ýurtlary olaryň elektr energiýasyna bolan talabyny gandyryýan esasy energetika çeşmesi bilen özara laýyklaşdyryň.

Energetika çeşmesi		Ýurtlar	
1	Ýylylyk elektrik energetikasy	A	Kolumbiya
2	Gidroelektrik energetikasy	B	Meksika
3	Atom elektrik energetikasy	C	Koreýa Respublikasy

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

7. Aşakda berlen ýurtlary olardan ösen gutarmaýan energiýa çeşmesiniň görnüşi bilen özara laýyklaşdyryň.

Gutarmaýan energiýa çeşmesi		Ýurtlar	
1	Geotermal energiýa	A	Niderlandiýa
2	Galkma energiýasy	B	Islandiýa
3	Şemal energiýasy	C	Kanada

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

8. Aşakda berlen dünýäniň ýurtlaryny olaryň sosial-ykdysady ösüş ýagdaýyna görä görnüşleri bilen özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Ýurduň sosial-ykdysady ösüş ýagdaýyna görä görnüşleri	
1	Fransiýa	A	Agrar-industrial
2	Owganystan	B	Postindustrial
3	Braziliýa	C	Agrar
4	Gazagystan	D	Industrial
5	Kambodja	E	Industrial-agrar

1		2		3		4		5	
---	--	---	--	---	--	---	--	---	--

9. Jedwelde berlen ýurtlaryň atларыny olaryň dolandyryş şekilleri bilen özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Dolandyryş şekilleri	
1	Täjigistan	A	Prezidentlik respublikasy
2	Daniýa	B	Konstitusion monarhiýa
3	Umman	C	Parlamentar respublika
4	Germaniýa	D	Bütünleý monarhiýa

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Jedwelde berlen ýurtlaryň atларыny olaryň dolandyryş şekilleri bilen özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Dolandyryş şekilleri	
1	Awstraliýa	A	Prezidentlik respublikasy
2	Argentina	B	Konstitusion monarhiýa
3	Bruneý	C	Parlamentar respublika
4	Bolgariýa	D	Bütünleý monarhiýa

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

11.Özbeğistanyň ykdysady raýonlary (welaýatlary) (Ulanmak)

1. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Nowaýy welaýatyna degişlilerini saýlaň.

- 1.Meýdanynyň uly bölegi Gyzylgum çölünden ybarat
- 2.Dik ortasyndan Zerewşan derýasy akyp geçýär
3. Saňzor jülgesi ýerleşen
- 4.Çöl ýaýlaglarynda et we ýag üçin hisar goýunlary bakylýar
5. Muruntaw altyn käni ýerleşen
6. Tamdy we Nurata raýonlarynda baglar we üzümzarlar köp
7. Meýdany günortadan beýik daglar bilen gurşalan
8. Buhara we Samarkant welaýatlarynyň çäğinden düzülen

--	--	--

2. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Jyzzah welaýatyna degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň uly bölegi Jom çölünden
2. Myrzaçöl ykdysady raýonynyň günorta-günbatarynda ýerleşen
3. Hysar dag gerşi ýerleşen
4. Akdaş mermer käni ýerleşen

5. Tebigy gaz Buhara welaýatyndan, elektrik kuwwaty bolsa Syrderýa welaýatyndan getirilýär

6. Çöl ýaýlaglarynda et we ýag üçin hisar goýunlary bakylýar

--	--	--

3. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Buhara welaýatyna degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň uly bölegi Gyzylgum çölünden ybarat

2. Günorta ykdysady raýonynyň günorta –günbatarynda ýerleşen

3. Ýangyç peýdaly gazlymalaryna baý däl

4. Kökpatas altyn käni ýerleşen

5. Akgum we Porsonköl çäklerinden nebit we tebigy gazyň uly gorlary anyklanan

6. Çöl ýaýlaglarynda et we ýag üçin hisar goýunlary bakylýar

7. Welaýatyň günorta-gündogaryndaky şäherde iri nebiti gaýta işleýän zawod bar

--	--	--

4. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Jyzzah welaýatyna degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň uly bölegi Zerewşan dag gerşinden ybarat

2. Welaýatyň çägi Zerewşan ykdysady raýonynyň günorta-günbatarynda ýerleşen

3. Ýerleri Saňzor derýasy Günorta Myrzaçöl kanalynyň suwy bilen suwarylýar

4. Welaýatdaky Balykçy kölünde şypaly palçyk köp

5. Porsonköl çäginde nebit we tebigy gazyň uly gorlary anyklanan

6. Welaýatda akkumulýator zawody, trikotaž fabrikasy, gurluşyk materiallary zawodlary bar

7. Welaýatyň günorta-gündogaryndaky şäherde iri nebiti gaýta işleýän zawod bar

--	--	--

5. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Andýjan welaýatyna degişlisini saýlaň.

1. Meýdanynyň uly bölegi Ýozýowon çölünden ybarat

2. Fergana ykdysady raýonynyň gündogarynda ýerleşen

3. Ýangyç we rudaly peýdaly gazlymalara baý

4. Welaýatdaky bag we üzümzarlary baýyrlaryň hasabyna giňelýär

5. Welaýat üçin dag-kän senagatynyň pudaklary möhüm ähmiýete eýe

6. Çöl ýaýlaglarynda et we ýag üçin hisar goýunlary bakylýar

7. Welaýatdan gazyp alnan nebit truba arkaly Ferganadaky nebiti gaýta işleýän zawoda goýberilýär

--	--	--

6. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Günorta ykdysady raýonyna degişlilerini saýlaň.

1. Owganystan , Türkmenistan hem-de Täjigistan bilen araçäkleşýär
2. Günortasyndan Syrderýa akyp geçýär
3. Meýdanynyň ululygy taýdan ýurtda ikinji orunda durýar
4. Iň pes nokady -12 metri düzýär
5. Galla we pagta ekin meýdanlary boýunça respublikada birinji orunda durýar
6. 1997-nji ýylda iri nebit zawody gurlan
7. Özbegistanyň iň beýik nokady şu ykdysady raýonda ýerleşen
8. Tahyýadaş ÝES y bar

--	--	--

7. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Aşaky Amyderýa ykdysady raýonyna degişlilerini saýlaň.

1. Türkmenistan we Gyrgyzstan bilen araçäkleşýär
2. Ilat sany we dykzlygy Aral deňzine tarap kemelip barýar
3. Meýdanynyň ululygy taýdan ýurtda üçünji orunda durýar
4. Oba hojalygynda peýdalanylýan ýerleriň 90 göterimi diýen ýaly ýaýlaglardan ybarat
5. Pagta ekin meýdanlary boýunça respublikada birinji orunda durýar
6. Goňyrat soda zawody we Urga gaz kani ýerleşen
7. Özbegistanyň iň pes nokady şu ykdysady raýonda ýerleşen
8. Talimarjan ÝESi bar

--	--	--

8. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Horezm welaýatyna degişlilerini saýlaň.

1. Gurşun, sink, wolfram kánleri bar
2. Meýdanynyň uly bölegi Amyderýanyň deltasyndan ybarat
3. Gündogar bölegini Hisar daglary gurşap alan
4. Baş sany şäheri bar
5. Aral deňzi onuň hojalygyna duýularly täsir edýär
6. Inçe süýümlü pagta ösdürüp ýetişdirýär
7. Welaýatyň günorta böleginde Zomin sanatoriýasy gurlan
8. Amyderýanyň çep kenarynda ýerleşen

--	--	--

9. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Fergana ykdysady raýonyna degişlilerini saýlaň.

1. Ilat sany boýunça ýurdumyzda birinji orunda durýar
2. Syrderýa ykdysady raýonyň gündogar böleginden akyp geçýär
3. Bu ykdysady raýon 2 sany welaýaty özüniň düzümine girizip alýar
4. Özbegistanda idedilýän pagtanyň 1/4 bölegini berýär
5. Ýurtda ýeketäk bolan “millioner” şäheri bar
6. Iri küzegärçilik, pyçakçylyk, şaýy işläp çykarmak merkezleri bar
7. Ykdysadyýetiniň esasy pudagy çarwaçylyk hasaplanýar
8. Ýurtdaky iň uly çölleri şu raýonda ýerleşen

--	--	--

10. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Zerewşan ykdysady raýonyna degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň ululygy taýdan Aşaky Amyderýa ykdysady raýonyndan yzda durýar
2. Amyderýa ykdysady raýonynyň gündogar böleginden akyp geçýär
3. Bu ykdysady raýon özüniň düzümine 2 sany welaýaty girizen
4. Meýdanynyň esasy bölegi tekizlik (Gyzylgum çöli)den ybarat
5. Ýurtda ýeketäk bolan “millioner” şäheri bar
6. Iri külalçylyk, pyçakçylyk, şaýy öndürýän merkezleri bar
7. Ykdysadyýetiniň esasy pudagy maşyn gurluşygy hasaplanýar
8. Ýylyna 5 mln tonna nebiti gaýta işleýän kärhana ýerleşen

--	--	--

12. Materikleriň tebigaty (Ulanmak)

1. Demirgazyk Amerika materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen tebigat zonalaryny özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigat zonalary	
1	Grenlandiýa adasy	A	Arktika çölleri
2	Beýik tekizlikler	B	Möwsümleýin çygly tokaýlar
3	Kyrgok dag gerşi	C	Gaty ýaprakly hemişe ýaşyl tokaýlar we gyrymsy tokaýlary
4	Florida ýarymadasy	D	Tokaý-sähra we sähralar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Günorta Amerika materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen tebigat zonalaryny özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigat zonalary	
1	Patagoniýa	A	Garyşyk we giň ýaprakly tokaýlar
2	Orinoko deltasy	B	Çygly ekwatorial tokaýlar
3	Riu Negru basseýni	C	Ýarymçöller we çöller
4	Ýalynly Ýer adasy	D	Sawannalar we seýrek tokaýlar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3. Ýewraziýa materigindäki geografik obýektleriwe olaryň ýerleşen tebigat zonalaryny özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigat zonalary	
1	Balhaş köli	A	Ýarymçöller we çöller
2	Dekan platosy	B	Çygly ekwatorial tokaýlar
3	Sena derýasy	C	Garyşyk we giňýaprakly tokaýlar
4	Sulawesi adasy	D	Sawannalar we seýrek tokaýlar

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4. Adalar weolaryň ýerleşen klimat sebitlerini özara laýyklaşdyryň.

Adalaryň ady		Klimat sebitleri	
1	Kuba adasy	A	Tropik sebit
2	Islandiýa adasy	B	Aram sebit
3	Sahalin adasy	C	Subekwatorial sebit
4	Şri Lanka adasy	D	Subarktika sebiti

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

5. Awstraliýa materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen tebigat zonalaryny özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigat zonalary	
1	Keri köli	A	Ýarymçöller we çöller
2	Arnemlend ýarymadasy	B	Möwsümleýin çygly (musson) tokaýlar
3	Baýron burny	C	Sawannalar we seýrek tokaýlar
4	Melburn şäheri	D	Gaty ýaprakly hemişe ýaşyl tokaýlar we gyrymsy tokaýlary

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6. Awstraliýa materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen klimat sebitlerini özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Klimat sebitleri	
1	Keýp Ýork ýarym adasy	A	Günorta aram sebit
2	Keri köli	B	Günorta tropik sebit

3	Wiktoriýa uly çöli	C	Günorta subtropik sebit
4	Tasmaniýa adasy	D	Günorta subekwatorial sebit

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7. Afrika materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen klimat sebitlerini özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Klimat sebitleri	
1	Ben Sekka burny	A	Günorta tropik sebit
2	Ýagşy umyt burny	B	Demirgazyk tropik sebit
3	Namib çöli	C	Günorta subtropik sebit
4	Kabir çöli	D	Demirgazyk subtropik sebit

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8. Aşakda getirilen Ýewraziýa tebigat zonalaryny olaryň peýzažlaryny aňladýan suratlar bilen laýyklaşdyryň.

1. Ýarymçöl zonasy
2. Taýga zonasy
3. Çygly ekwatorial tokaýlar zonasy
4. Çöl zonasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Demirgazyk Amerika materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen ölkelerini özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigy geografik ölkeler	
1	Lawrentiý gyrlary	A	Arktika adalary
2	Alýaska kordilýerasy	B	Gündogar
3	Grenlandiýa	C	Merkezi Amerika
4	Ýukatan ýarymadasy	D	Kordilýera daglary

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10. Günorta Amerika materigindäki geografik obýektleri we olaryň ýerleşen ölkelerini özara laýyklaşdyryň.

Geografik obýektler		Tebigy geografik ölkeler	
1	Titikaka köli	A	Merkezi And
2	Salinas Çikas aýlagy	B	Amazoniýa
3	Riu Negru derýasy	C	Günorta And
4	Akonkagua dagy	D	Patagoniýa

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

13. Geografik gabyk we geografik kartalar (Bilmek)

1. Ýeriň gabygy we mantiýanyň ýokary bölegini öz içine alan gabyk... diýip atlandyrylýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Howanyň islendik bir ýere mahsus bolan köpýyllyk režimi (ýagdaýy) şu ýeriň ...i diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--

3. Awstraliýadaky Merkezi Basseýnde daşly gury derýa jülgeleri — ... köp duşýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

4. Günorta Amerika materiginde ekwatorial tokaýlar zonasyny ... diýip atlandyryýarlar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--

5. ... kartalarynda Ýer ýüzüniň nirelerinde näçe ýagyş ýagyandygy, howa temperaturasynyň nähili boljakdygy, şemallaryň ugry görkezilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--

6. Howanyň islendik bir ýere mahsus bolan köpýyllyk režimi (ýagdaýy) ... diýilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--

7. Peýdalanmak iň amatly bolan... masştab deň böleklere bölünen göniçyzyk şeklinde bolýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Ýer ýüzüniň ululygy, gelip çykyşy, ýaşy we ösüş taryhy dürli bolan şekilleri ... diýip atlandyrylýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Ýer ýüzündäki her bir nokadyň giňligi we uzaklygy şu nokadyň geografik ...sy diýip atlandyrylýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. ... kartalarda meýdanyň umumy görnüşi, ýagny relýef, derýalar, köller, deňizler, şäherler, okeanlardaky uly akymlar we başgalar görkezilýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

14. Dünýäniň regional sypatlandyrmasy (Ulanmak)

1. Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Kanada	A	Amazonka derýasy
2	Braziliýa	B	Kabir sährasy
3	Mali	C	Winnipeg şäheri
4	Beýik Britaniýa	D	Ben Newis da

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

2. Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Germaniýa	A	Ýura daglary
2	Fransiýa	B	Ýohannesburg şäheri
3	Hindistan	C	Wezer derýasy
4	GAR	D	Ganga derýasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

3.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Russiýa	A	Luara derýasy
2	Hindistan	B	Tar çöli
3	Fransiýa	C	Ural daglary
4	ABŞ	D	Niagara şaglawugy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

4.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Hytaý	A	Monreal şäheri
2	Nigeriýa	B	Lagos şäheri
3	Braziliýa	C	Tibet daglygy
4	Kanada	D	Amazonka derýasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

5.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen şäherleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Kanada	A	Buenos Aýres
2	GAR	B	Ýohannesburg
3	KHDR	C	Toronto
4	Argentina	D	Phenýan

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

6.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Kanada	A	Gudzon goltugy
2	Argentina	B	Kinşasa şäheri
3	Eýran	C	Elburs daglary
4	Kongo Demokratik Respublikasy	D	Parana derýasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

7.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
---------	--	---------------------	--

1	GAR	A	Kap daglary
2	Italiya	B	Ajal jülgesi
3	Braziliya	C	Po derýasy
4	ABŞ	D	Amazonka derýasy

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Türkiýe	A	Denali dag depesi
2	ABŞ	B	Drakon daglary
3	GAR	C	And daglary
4	Ekwador	D	Wan köli

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

9. Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Tanzaniya	A	Titikaka köli
2	Russiya	B	Wiktoriya köli
3	Gyrgyzstan	C	Ladoga köli
4	Peru	D	Yssykköl köli

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

10.Ýurtlar we olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri özara laýyklaşdyryň.

Ýurtlar		Geografik obýektler	
1	Italiya	A	Winnipeg köli
2	Madagaskar	B	Padan tekizligi
3	Kanada	C	Antananariwu şäheri
4	Täjigistan	D	Tursunzada şäheri

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

15. Özbekistanyň tebigy geografiýasy (Ulanmak)

1. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Surhanderýa	A	Çäginde Kassarma göterilmesi ýerleşen
2	Ustýurt	B	Günorta böleginde Garadepe dagy ýerleşen
3	Orta Zerewşan	C	Çäginiň relýefi demirgazykdan günorta, gündogar we günbatardan merkeze tarap peselip barýar

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

2. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Fergana	A	Merkezi böleginde Ýozýowon we Garagalpak çölleri ýerleşen
2	Ustýurt	B	Onuň günorta-günbataryndan tranzit derýa – Amyderýa akyp geçýär
3	Gyzylgum	C	Geomorfologik gurluşy taýdan giňlik boýunça gönügen birnäçe bükülme we göterilmelerden ybarat

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

3. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Surhanderýa	A	Turan tekizliginiň merkezi böleginde, Ustýurt okrugy bilen Gyzylgum okrugynyň arasynda ýerleşen
2	Aral	B	Piskom derýasy okrugyň in uly derýalaryndan biri hasaplanýar
3	Çyrçyk-Ahangaran	C	Okrugda uzynlygy 20 km den artyk bolan 35 sany derýa bar

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

4. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik		Aýratynlyklar	
------------------	--	---------------	--

okruglar			
1	Aşaky Zerewşan	A	Türkistan, Morguzar, Nurata daglarynyň demirgazyk eteklerini öz içine alynýar
2	Kaşkaderýa	B	Doltalişor, Şorsoý, Suhtaşor, Ýonboşor ýaly şorluklar ýerleşen
3	Myrzaçöl	C	Okrug çäginde iň giň ýaýran jynslar kaýnozoý erasynyň neogen we paleogen plitalary hasaplanýar

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

5. Berlen tebigy geografik okruglar we olaryň çäginde ýerleşen relýef şekilleriniň atlaryny özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Orta Zerewşan	A	Garagalpak çöli
2	Fergana	B	Aktawdag gerşi
3	Ustýurt	C	Asakaowdon çöketligi

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

6. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Orta Zerewşan	A	Surhan-Şerobod jülgesini we onuň töweregindäki daglary eýeleýär
2	Surhanderýa	B	Şorköl, Sudoçýe, Abilköl kölleri bar
3	Aşaky Amyderýa	C	Kattakorgan suhowdany gurlan

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

7. Berlen tebigy geografik okruglar we olaryň çäginde ýerleşen derýa/bulaklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Darýa/Bulaklar	
1	Orta Zerewşan	A	Şerobod
2	Surhanderýa	B	Sañzor
3	Myrzaçöl	C	Urgutsaý
4	Fergana	D	Isfara

1		2		3		4	
---	--	---	--	---	--	---	--

8. Berlen tebigy geografik okruglar we olara mahsus aýratynlyklary özara laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Aýratynlyklar	
1	Aşaky Zerewşan	A	Badamşekilli şekildäki jülgede ýerleşen
2	Kaşkaderýa	B	Bir näçe iri nebit-gaz känleri bar
3	Fergana	C	Okrugy demirgazykdan Zerewşan dag gerşi gurşap alan

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

9. Berlen tebigy geografik okruglar hemde olarda ýaýran topragyň görnüşlerini laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Topragyň görnüşleri	
1	Gyzylgum	A	Takyr topraklar, çägeli şorlanan topraklar
2	Çyrçyk-Ahangaran	B	Çägesöw, çägeli, külreňk goňur topraklar
3	Aral	C	Boz topraklar, goňurdag-tokaý topraklary

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

10. Berlen tebigy geografik okruglar hem-de olaryň çäginde ýerleşen geografik obýektleri laýyklaşdyryň.

Tebigy geografik okruglar		Geografik obýektler	
1	Çyrçyk-Ahangaran	A	Kassarma göterilmesi
2	Ustýurt	B	Köksuw dagy
3	Myrzaçöl	C	Koýdaş dagy

1		2		3	
---	--	---	--	---	--

16. Materikleriň we okeanlaryň tebigaty (Ulanmak)

1. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Ýewraziýa materigine deňişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň demirgazyk böleginde sowuk arktik klimat höküm sürýär
2. Günorta böleginde Gimalaýdagly ülkesi ýerleşen
3. Iň beýikde ýerleşen süýji suwly dag köli bar
4. Iň suwly derýasy materigiň günbatarynda ýerleşen
5. Dünýädeki iň uly ýarymadasy bar
6. Günbatar böleginde demirgazykdan günorta gönügen uly tekizlik bar
7. Dünýädeki iň uzyn we suwly derýasy bar

8. Meýdany ýeketäk pugta platforma galkanyndan ybarat

--	--	--

2. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Awstraliýa materigine degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň demirgazyk böleginde sowuk antarktik klimat höküm sürýär

2. Demirgazyk böleginde Karpentariýa goltugy ýerleşen

3. Çöllerinde daşlak sähralar– hamadalar duşýar

4. Bütinleý günorta ýarymşarda ýerleşen

5. Iň suwly derýasy materigiň günbatarynda ýerleşen

6. Günbatar böleginde demirgazykdan günorta gönügen uly tekizlik bar

7. Dünýädaki iň çuň we süýji suwly köli bar

8. Materigiň 95% meýdany pes tekizlik we ýassy daglardan ybarat

--	--	--

3. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Demirgazyk Amerika materiginiň Kordilýera daglary ülkesine degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň günorta böleginde sowuk arktik klimat höküm sürýär

2. Grenlandiýa, Kanada-Arktika arhipelagyny öz içine alýar

3. Meýdany tekiz, şonuň netijesinde geografik zonalar aýdyň görünen

4. Materigiň iň belent depesi (piki) Denali (Mak Kinli, 6 194 m) şu ýerde ýerleşen

5. Bütinleý günorta ýarymşarda ýerleşen

6. Alýaska ýarymadasynda we Aleut adalarynda güýçli ýer titremeler bolup durýar

7. Içki ýassydaglarda dag-tundra ösümlikleri ösýär

8. Şu çäk üçin tropik klimat mahsus bolýar

--	--	--

4. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Günbatar Sibir ülkesine degişlilerini saýlaň.

1. Ülke meýdanynyň absolýut beýikligi 300 m den geçmeýär

2. Ülke öz ady bilen atlandyrylýan pestekizlik we Gara deňizdaki birnäçe kiçiräk adalary öz içine alýar

3. Iň beýik nokady Kawkaz dagynda bolup, beýikligi 5642 m e ýetýär

4. Sibiriň merkezi bölegini eýeläp, gündogarda Kolima derýasynyň jülgesine çenli dowam edýär

5. Ob, Irtyş, Taz we Pur ýaly derýalar ülkäniň iň uly derýalarydyr

6. Putorana daglarynda absolýut beýiklik 1701 m e ýetýär

7. Ýeniseý, Lena, Aldan, Kolima, Taýmir, Hatanga Wilýuý, Anabar derýalary ülkäniň esasy derýalarydyr

8. Ülke merkezi we günorta böleginden ýer gabygynyň aktiw Alp-Gimalaý seýsmik sebiti geçýär

--	--	--

5. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Demirgazyk Afrika tebigy geografik ülkesine degişlilerini saýlaň.

1. Meýdanynyň uly böleginde çygly ekwatorial klimat höküm sürýär
2. Günortada möwsümleýin çygly tokaýlar zonyndan demirgazykda Orta deňze çenli uzalan
3. Sahara çöli we Atlas daglary şu ýükdde ýerleşen
4. Iň uly rift zony şu ýükdde ýerleşen
5. Günbatarda Atlantika okeany kenarlaryndan gündogarda Efiopiýa daglarynyň eteklerine çenli bolan meýdany eýeleýär
6. Bu ýükdni káte “Afrika materiginiň tamy(üçegi)” diýip hem atlandyrýarlar
7. Kongo — Zambezi derýalarynyň suwaýrydyndan günortadaky meýdanlary eýeleýär
8. Demirgazygynda çygly musson tokaýlary duşýar

--	--	--

6. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Demirgazyk Amerika materigine degişlilerini saýlaň.

1. Demirgazyk böleginde uly ýer ýarygy bar
2. Günorta böleginde Patagoniýa tebigy geografik ülkesi ýerleşen
3. Materik kenarlarynda iň beýik suw göterilmesi gözegçilik edilýär
4. Iň uly we iň çuň köller şu materikde ýerleşen
5. Derýalary iki sany okeana özüniň suwuny guýýar
6. Materigiň demirgazyk bölegi böleklere bölünen
7. Üç sany hereketdäki wulkany bar
8. Aýrym derýalary aşaky akymynda estuariý emele getirýär

--	--	--

7. Berlen áýratynlyklaryň arasyndan Demirgazyk Afrika tebigy geografik ülkesine degişlilerini saýlaň.

1. Günbatar böleginde meridional ugrugan uly köl ýerleşen
2. Günortasyndan Nil derýasy akyp geçýär
3. Sawannaly Sudan şu ýükdde ýerleşen
4. Iň uly we iň çuň köller şu ýükdde ýerleşen
5. Demirgazyk-günbatar bölegini gaty ýaprakly hemişe ýaşyl tokaýlar we gyrymsylar zony eýeleýär
6. Gwineýa goltugynyň kenarlary we Kongo basseýnini öz içine alýar
7. Beýik Afrika ýer ýarygy ýerleşen
8. Ýükdäki Sahel meýdany ot-ösümlüklere deňşdirende baý

--	--	--

8. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Antarktida materigine degişlilerini saýlaň.

1. Materigiň 3 sany wulkany bar
2. Wiktoriya uly çöli onuň merkezi böleginde şekillenen
3. Materigiň iň beýik nokady günbatar kenarlarynda ýerleşen
4. Bir näçe döwletler tarapyndan ylmy stansiýalar gurnalan
5. Günbatar bölegi ýaş daglardan, gündogar bölegi bolsa platformadan ybarat
6. Materikleriň arasynda iň soňunda açyş edilen
7. Bir näçe gadymky platformalardan ybarat
8. Kenarlaryny 4 sany okean suwlary ýuwup durýar

--	--	--

9. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Awstraliya materigine degişlilerini saýlaň.

1. Materikde güýçli tektonik aktiwlikler gözegçilik edilýär
2. Uly kölleri bar bolup, olar materigiň merkezi böleginde ýerleşen
3. Çäginde 5 den zyýat 5 000 metrlik dag depeleri(pikler) bar
4. Dünýädaki iň iri süýdemdiriji haýwanlar şu ýerde ýaşaýar
5. Dürli torbaly haýwanlaryň watany hasaplanýar
6. Materigiň uly bölegi günorta tropik sebitde ýerleşen
7. Wagty-wagty bilen materigiň iň pes nokadyna Kuper-Krik gelip guýulýar
8. Aýrym derýalary Demirgazyk Buzly okeanyna öz suwuny guýýar

--	--	--

10. Berlen aýratynlyklaryň arasyndan Awstraliya materigine degişlilerini saýlaň.

1. Materikde güýçli tektonik aktiwlikler gözegçilik edilýär
2. Materigiň uly bölegi günorta tropik sebitde ýerleşen
3. Çäginde 5 den zyýat 5 000 metrlik dag depeleri(pikler) bar
4. Dünýädaki iň iri süýdemdiriji haýwanlar şu ýerde ýaşaýar
5. Dürli torbaly haýwanlaryň watany hasaplanýar
6. Uly kölleri bar bolup, olar materigiň merkezi böleginde ýerleşen
7. Wagty-wagty bilen materigiň iň pes nokadyna Kuper-Krik gelip guýulýar
8. Aýrym derýalary Demirgazyk Buzly okeanyna öz suwuny guýýar

--	--	--

17. Özbekistanyň tebigy geografiýasy (Bilmek)

1. Syrderýa bilen Arnasaý kölüniň aralygynda ... tebigy geografik okrugy ýerleşen. Nokatlaryň ornunda düşürüp galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. ... okrugynyň demirgazyk-günbatarynda gumlyklar bar bolup, olaryň arasynda şorluklar, toýunly takyrlar duşýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň..

--	--	--	--	--	--	--	--

3. ... arid-denudasion plato hasaplanyp, absolýut beýikligi 100—200 m bolup, töweregi çinkler bilen oralan. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

4. ... okrugynyň merkezi böleginde pes daglar ýerleşen. Olaryň iň möhümleri Kuljuktaw (785 m), Ýetimtaw (511 m), Òomditaw (974 m), Owminzataw (695 m), Bokantaw (764 m), Sulton Uwaýs dagy (473 m). Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

5. Buhara oazisi günorta-günbatara tarap peselip, daralyp baryp, ... platosyna tutaşyp gidýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

6. Relýefi günorta-gündogardan demirgazyk-günbatara tarap peselip baryjy ... okrugynyň demirgazyk böleginde uly köller ýerleşen bolup, grunt suwy ýeriň ýüzüne ýakyn we aşa şorlanan hasaplanýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--

7. ... tebigy geografik okrugynyň demirgazyk araçägi Garadepe, Zirebulak-Ziýawuddin daglary arkaly, günbatar araçägi Jarkok, Mubärek we Deňizköl beýiklikleri arkaly geçýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. ... taebigy geografik okrugy gündogardan we demirgazyk-gündogardan Babadag we Hysar daglary arkaly Täjigistan bilen araçäkleşýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. tebigy geografik okrugynyň meýdany soňky ýyllarda şekillenen bolup, topraklary aşa şorlanan hem-de onuň relýefine eol prosesler güýçli täsir edýär. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň..

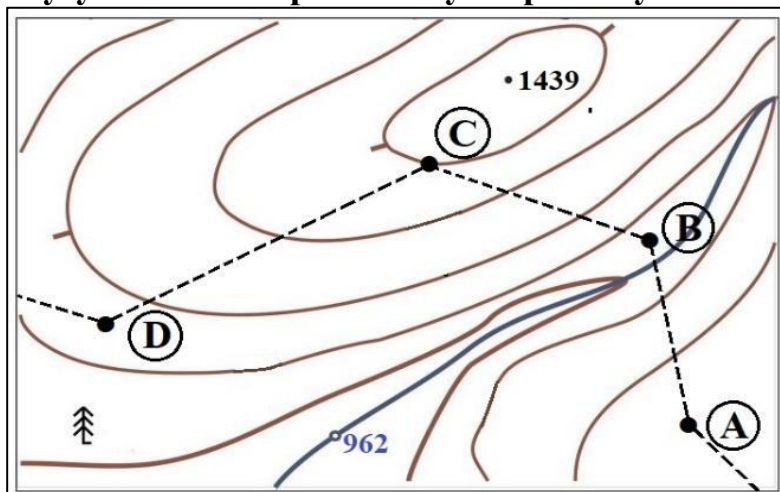
--	--	--	--

10. Okrugyň günbatar araçägi Jarkok, Mubärek we Deňizkök beýiklikleri arkaly geçýär. Günorta we günorta-günbatarynda Sandyklygum ... okrugyny Türkmenistandan bölüp durýar. Nokatlaryň ornunda düşürip galdyrylan sözi aşakdaky öýjüklere ýazyň.

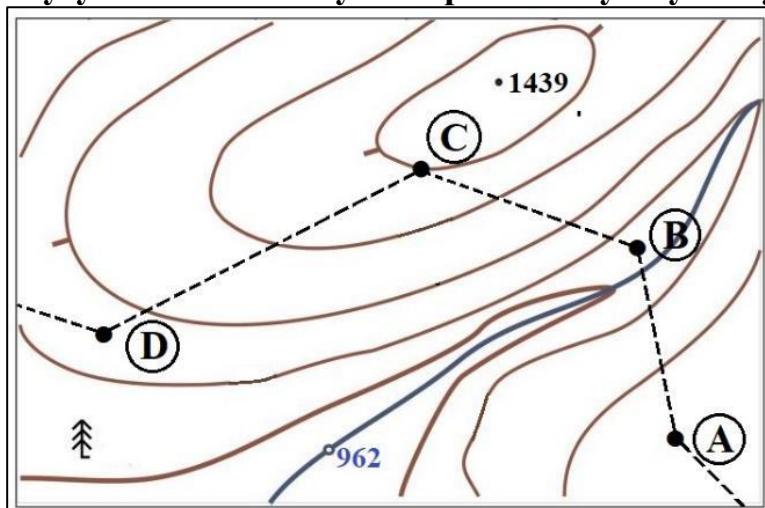
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

18. Kartografik ýumuş (Ulanmak)

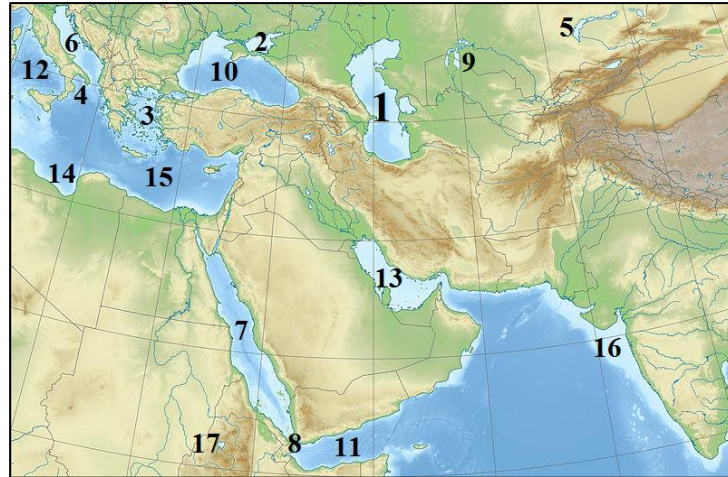
1. Geograf çyzgyda teswirlenen meýdanda gözleg işlerini alyp bardy. Ol öwrenen nokatlaryny A, B, C, D harplary bilen belledi. Geograf öwrenen nokatlarynyň haýsy birinde temperaturasy iň pes bolýar?

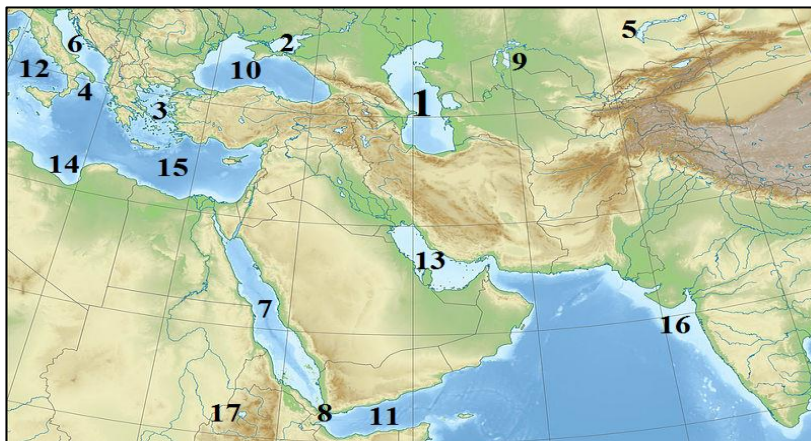
2. Geograf çyzgyda teswirlenen meýdanda gözleg işlerini alyp bardy. Ol öwrenen nokatlaryny A, B, C, D harplary bilen belledi. Geograf öwrenen nokatlarynyň haýsy birinde howanyň temperaturasy iň ýokary bolýar?

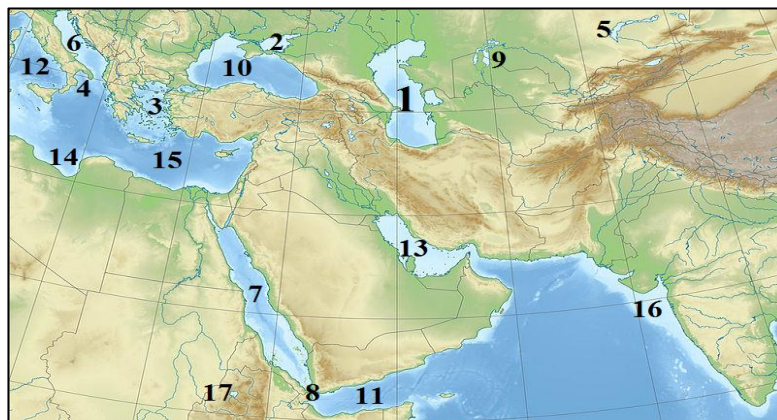
3. Aşakda berlen karta-shemada 1, 10, 7 sanlary bilen haýsy gidrografik obýektler görkezilen?

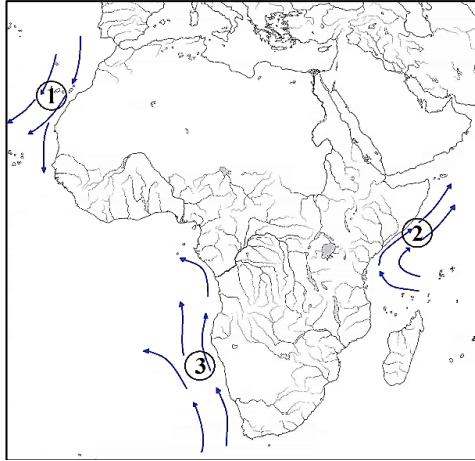
4. Aşakda berlen karta-shemada 10, 11, 15 sanlary bilen haýsy gidrografik obýektler görkezilen?

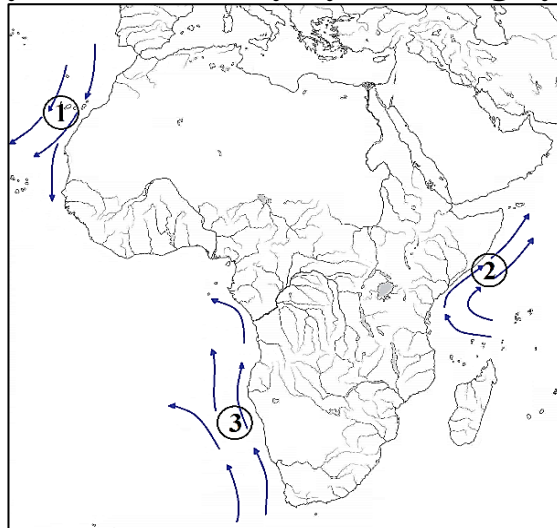
5. Aşakda berlen karta-shemada 3, 5, 7 sanlary bilen haýsy gidrografik obýektler görkezilen?

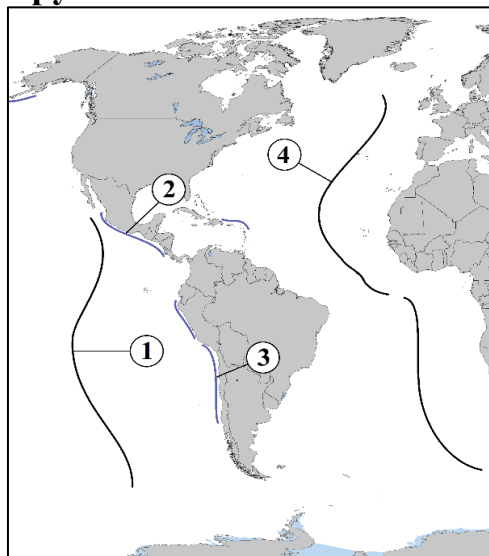
6. Aşakda berlen karta-shemada 3 sany bilen görkezilen sowuk akym netijesinde haýsy çöl emele gelen?

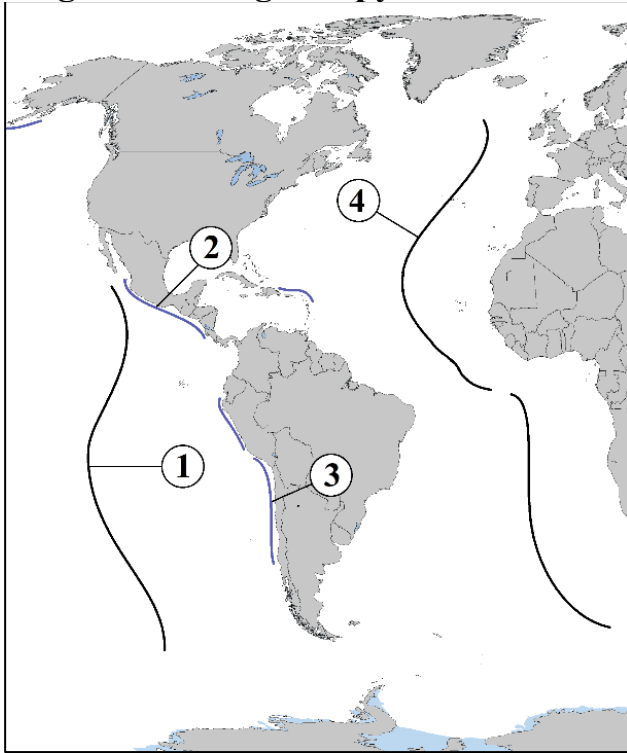
7. Aşakda berlen karta-shemada 2 sany bilen görkezilen sowuk akym netijesinde haýsy ýarymadada çöl we ýarymçöl tebigaty emele gelen?

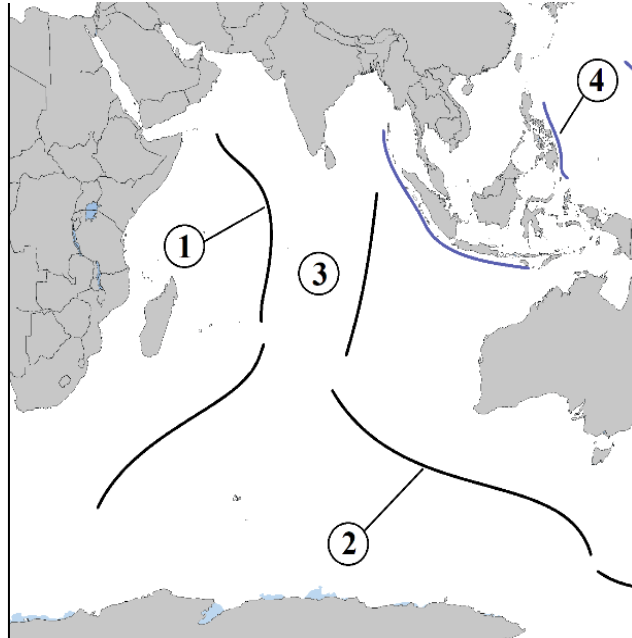
8. Aşakdaky karta-shemada 3 we 4 sanlary bilen haýsy çöküňdi we suwasty gerişler bellenendigini tapyň.

9. Aşakdaky karta-shemada 1 we 2 sanlary bilen haýsy suwasty gerişleri we çöküni görkezilendigini tapyň.

10. Aşakdaky karta-shemada 1 we 2 sanlary bilen haýsy suwasty görterilmeleri görkezilendigini tapyň.

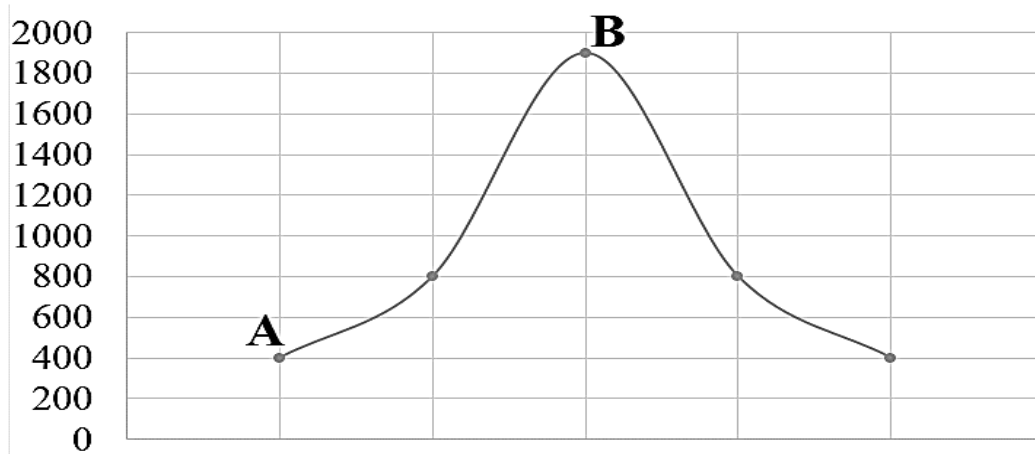

19. Tebigy geografiya degiqli mesele (yazma) (Pikirlenme)

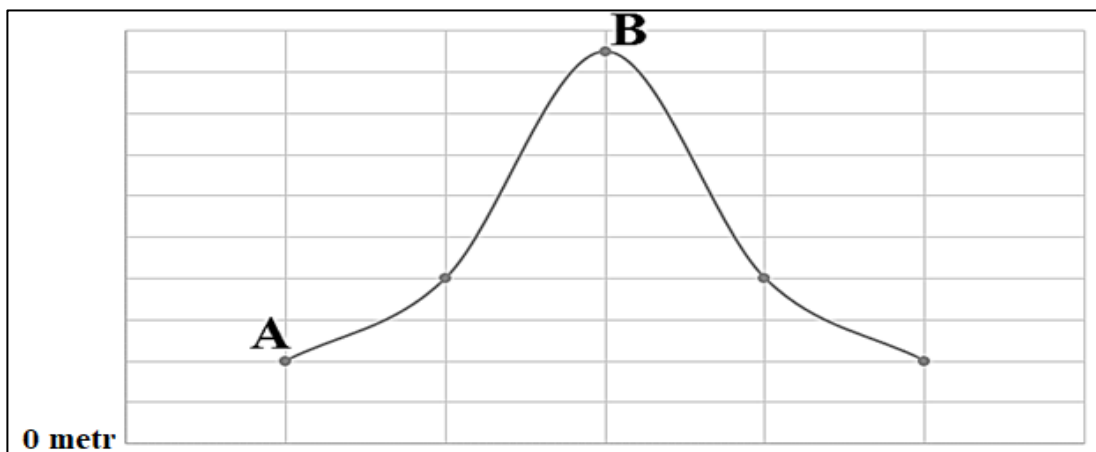
1. Deñiz derejesinde howanyň temperaturasy $+18^{\circ}\text{C}$. Edil şu wagtda dagyň depesinde howanyň temperaturasy -12°C bolsa, dagyň absolýut beýikligini tapyň. (ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ -a peselýär).

2. Deñiz derejesinde howanyň temperaturasy $+16^{\circ}\text{C}$. Edil şu wagtda dagyň depesinde howanyň temperaturasy -8°C bolsa, dagyň absolýut beýikligini tapyň. (ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ -a peselýär).

3. Suratda görkezilen A nokadyň absolýut beýikligi 400 m, ol ýerdäki howanyň basyşy 730 mm Hg-e deň bolsa, B nokatdaky howanyň basyşyny tapyň (ýatlatma: howanyň basyşy her 100 m göterilende 10 mm Hg-e peselýär).

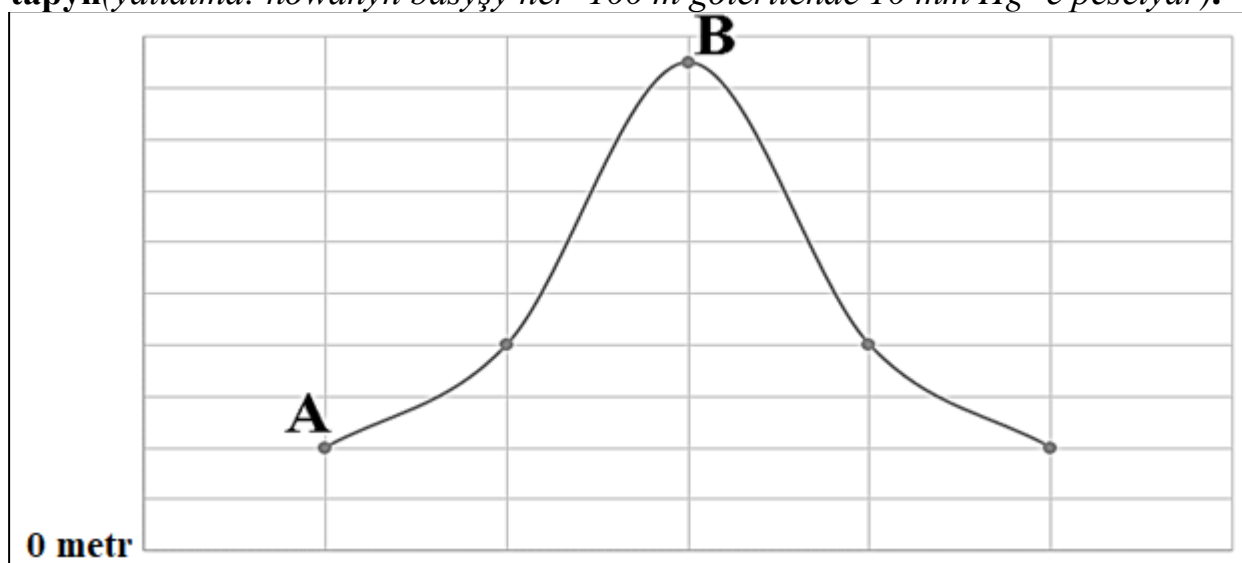
4. Suratda görkezilen B nokadyň absolýut beýikligi 1900 m, ol ýerdäki howanyň basyşy 570 mm Hg e deň bolsa, A nokatdaky howa basyşyny tapyň. (ýatlatma: howanyň basyşy her 100 m göterilende 10 mm Hg-e peselýär).

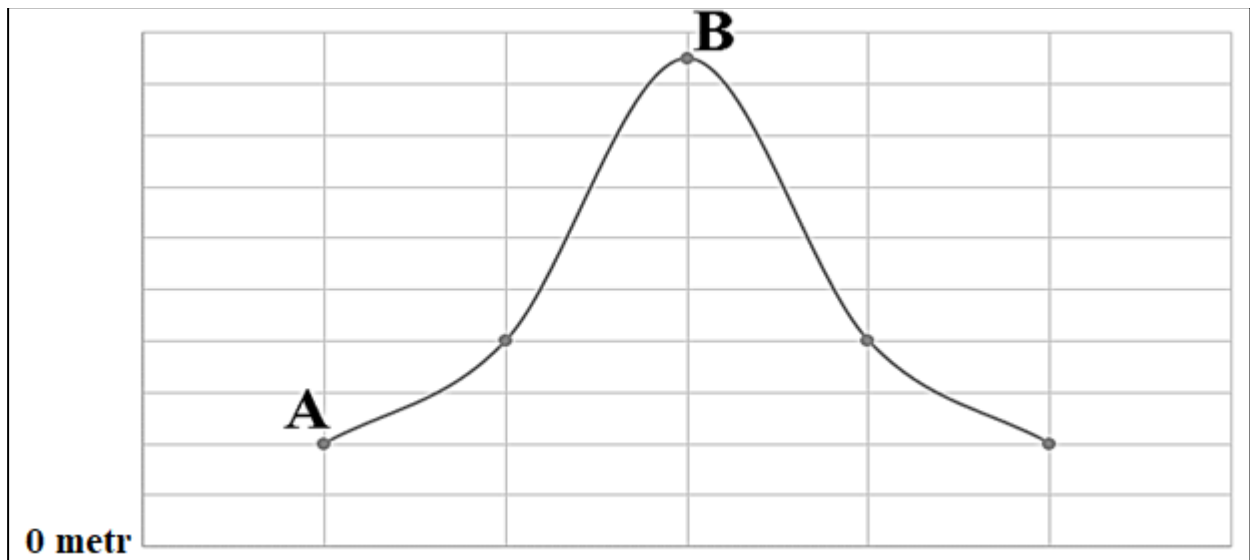
5. Suratda görkezilen B nokadyň absolýut beýikligi 950 m, ol ýerdäki howanyň basyşy 665 mm Hg -e deň bolsa, A nokatdaky howanyň basyşyny tapyň (ýatlatma: howanyň basyşy her 100 m göterilende 10 mm Hg -e peselýär).

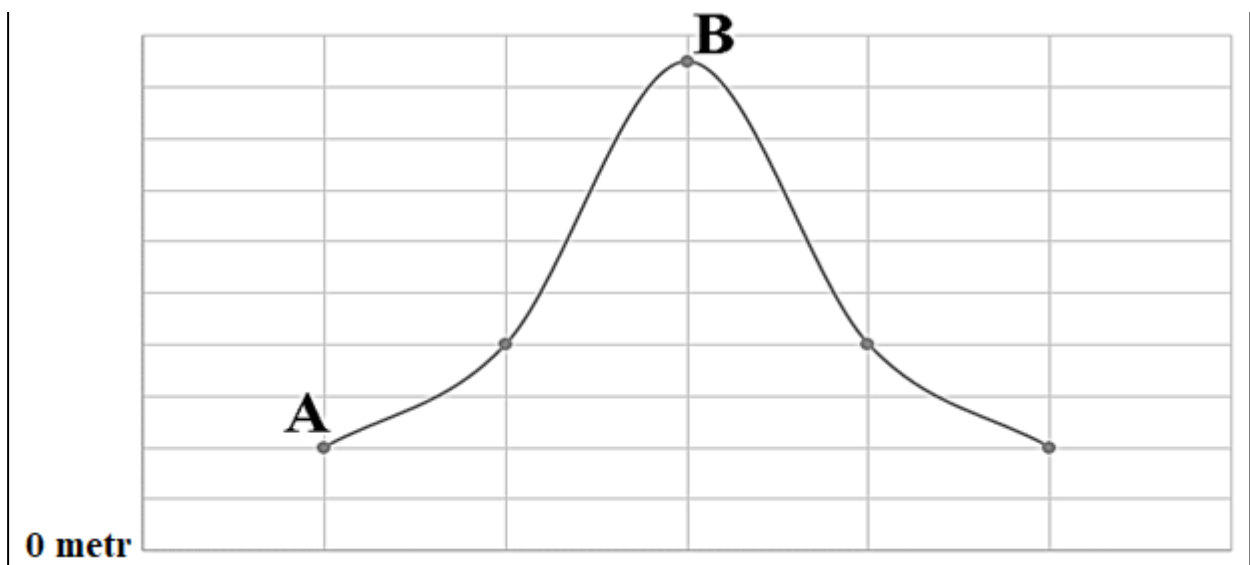
6. Suratda görkezilen B nokadyň absolýut beýikligi 3800 m, ol ýerdäki howanyň basyşy 380 mm Hg -a deň bolsa, A nokatdaky howanyň basyşyny tapyň (ýatlatma: howanyň basyşy her 100 m göterilende 10 mm Hg -e peselýär).

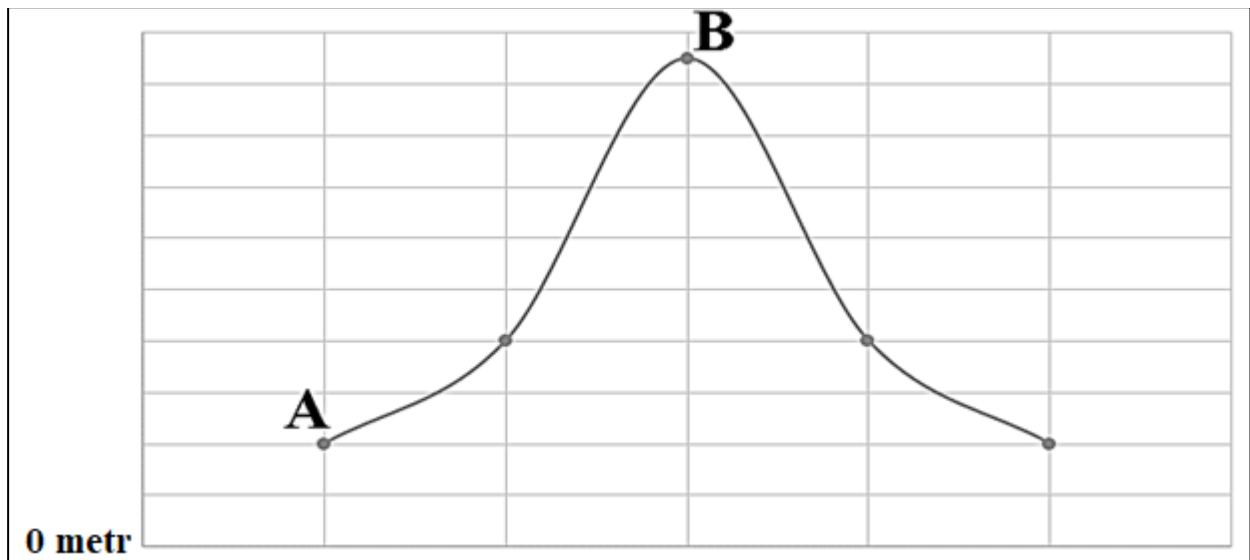
7. Suratda görkezilen A nokadyň absolýut beýikligi 400 m, ol ýerdäki howanyň temperaturasy bolsa $+20^{\circ}\text{C}$ -a deň bolsa, B nokatdaky howanyň temperaturasyny tapyň (ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ -a peselýär).

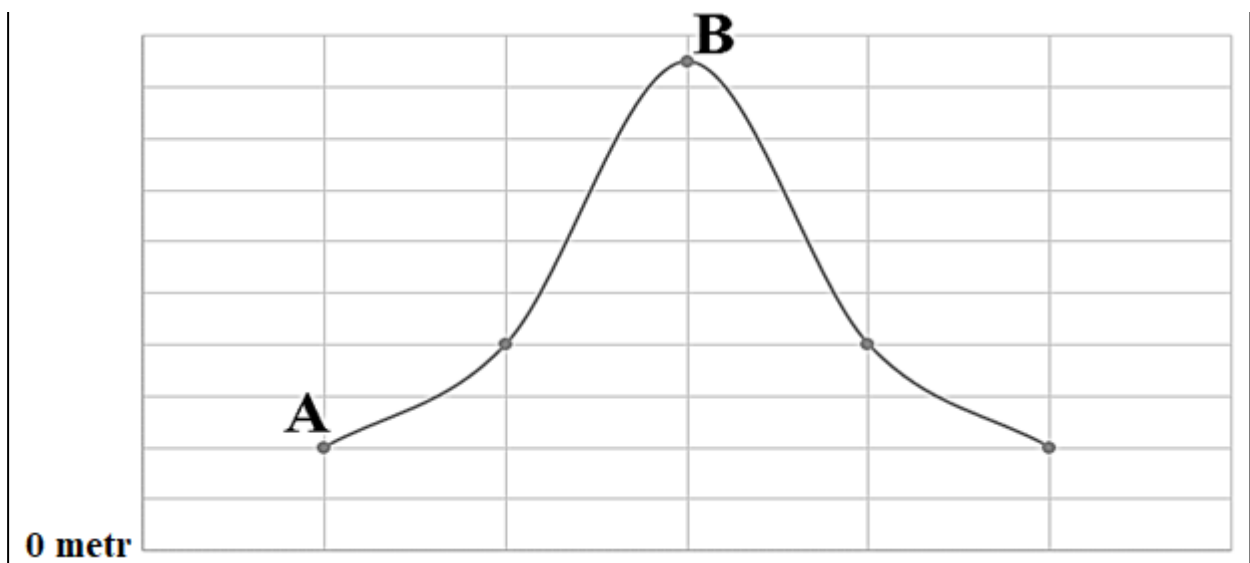
8. Suratda görkezilen A nokadyň absolýut beýikligi 600 m, ol ýerdäki howanyň temperaturasy bolsa $+23^{\circ}\text{C}$ -e deň bolsa, B nokatdaky howanyň temperaturasyny tapyň(ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ a peselýär) .

9. Suratda görkezilen A nokadyň absolýut beýikligi 1200 m, ol ýerdäki howanyň temperaturasy bolsa $+38^{\circ}\text{C}$ e deň bolsa, B nokatdaky howanyň temperaturasyny tapyň(ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ - a peselýär).

10. Suratda görkezilen A nokadyň absolýut beýikligi 600 m, ol ýerdäki howanyň temperaturasy bolsa $+21^{\circ}\text{C}$ -e deň bolsa, B nokatdaky howanyň temperaturasyny tapyň (ýatlatma: howanyň temperaturasy her 100 m göterilende $0,6^{\circ}\text{C}$ -a peselýär).

20. Sosial-ykdysady geografiýa degişli mesele (ýazma) (Pikirlenme)

1. Günorta Afrika Respublikasynyň meýdany 1,22 mln kw. km, ilat sany bolsa 59,6 mln kişi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda urbanizasiýa derejesi 67% -e deň bolsa, GAR daky oba ilatynyň sanyny tapyň.

2. Italiýa Respublikasynyň meýdany 302,1 müň kw. km, ilat sany bolsa 60,3 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda urbanizasiýa derejesi 70% -e deň bolsa, Italiýada ýaşayan oba ilatynyň sanyny tapyň.

3. Nigeriýa Federatiw Respublikasynyň meýdany 923,8 müň kw. km, ilat sany bolsa 206,1 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda urbanizasiýa derejesi 51% e deň bolsa, Nigeriýada ýaşaýan oba ilatynyň sanyny tapyň.

4. Pakistanyň meýdany 803,9 müň kw. km, ilat sany bolsa 221 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda urbanizasiýa derejesi 37% -e deň bolsa, Pakistanda ýaşaýan oba ilatynyň sanyny tapyň.

5. Müsür Arap Respublikasynyň meýdany 1000 müň kw. km, ilat sany bolsa 100,8 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda urbanizasiýa derejesi 45% -e deň bolsa, Müsürde ýaşaýan oba ilatynyň sanyny tapyň.

6. Italiýa Respublikasynyň meýdany 302,1 müň kw. km, ilat sany bolsa 60,3 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda oba ilatynyň ulüşi 30% -e deň bolsa, Italiýadaky şäher ilatynyň sanyny tapyň.

7. Beýik Britaniýanyň meýdany 243,8 müň kw. km, ilat sany bolsa 673,2 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda şäher ilatynyň ulüşi 85% -e deň bolsa, Birleşen Korollykdaky oba ilatynyň sanyny tapyň.

8. Koreýa Respublikasynyň meýdany 100,2 müň kw. km, ilat sany bolsa 51,8 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda oba ilatynyň ulüşi 20% -e deň bolsa, Koreýa Respublikasyndaky şäher ilatynyň sanyny tapyň.

9. Awstraliýa Bileleşiginiň meýdany 7692 müň kw. km, ilat sany bolsa 25,8 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda oba ilatynyň ulüşi 14% -e deň bolsa, Awstraliýa Bileleşigindäki şäher ilatynyň sanyny tapyň.

10. Ýaponiýanyň meýdany 377,9 müň kw. km, ilat sany bolsa 126 mln kishi (2020-ý.)ni düzýär. Ýurtda şäher ilatynyň ulüşi 90% -e deň bolsa, Ýaponiýadaky oba ilatynyň sanyny tapyň.